

**ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ
ЩОДО БЕЗПЕКИ В ГРОМАДАХ УКРАЇНИ
В РАМКАХ ПРОЄКТУ "БЕЗПЕЧНІ ГРОМАДИ"**

Виконавчий огляд	3
1. Вступ: Контекст проекту та цілі опитування	4
1.1. Контекст проекту "Безпечні громади"	4
1.2. Мета та методологія опитування	4
2. Демографічний профіль респондентів	5
2.1. Методологічні обмеження та відбір даних	5
2.2. Географічний розподіл	7
2.3. Вікова структура	8
3. Сприйняття безпеки в громадах	11
3.1. Загальний рівень безпеки	11
3.2. Фактори, що впливають на сприйняття безпеки	12
4. Джерела підтримки у небезпечних ситуаціях	14
4.1. Важливість неформальних мереж (сусіди, друзі, родина)	14
4.2. Покладання на формальні безпекові структури (Поліція, ДСНС)	15
4.3. Роль місцевої влади та громадських активістів	15
4.4. Екосистема безпеки: Ієрархія довіри та надії	16
5. Досвід звернення за допомогою та ефективність допомоги	17
5.1. Поширеність інцидентів, пов'язаних з безпекою	17
5.2. Результати звернення за допомогою: успіхи та виклики	17
6. Інституційна поінформованість та очікування від безпекових структур	19
6.1. Розрив між очікуваннями та повноваженнями: як формується довіра	19
6.2. Інформаційна вразливість: коли не знають, до кого звертатися	20
7. Виклики та потреби громад: у фокусі – війна, але не лише	21
7.1. Повсякденні проблеми, які турбують мешканців незалежно від воєнного контексту	21
7.2. Війна як фактор глибшого впливу: неоднозначність викликів і стереотипи	23
8. Роль мешканців у формуванні безпечніших громад	26
8.1. Акцент на колективних діях та громадянській участі	26
8.2. Індивідуальна відповідальність та проактивні заходи	26
9. Кейс-стаді: Приклади успішних спільних дій	29
9.1. Ілюстративні наративи співпраці громади та влади	29
9.2. Уроки, отримані з успішних ініціатив	29
10. Додатковий зворотний зв'язок та рекомендації від мешканців	31
11. Комунікація в сфері безпеки на рівні громади	32
11.1. Комунікаційні розриви: що заважає довірі та дієвості	32
11.2. Громадські радники – мости довіри в громадах	33
11.3. Що робити, коли неможливо зібрати людей? Альтернативи для "тихих" громад	33
11.4. Рекомендації: як покращити комунікацію на місцях	34
Детальніші рекомендації наведено у додатку 4 до цього звіту.	34
12. Висновки та стратегічні рекомендації	35
12.1. Синтез ключових висновків	35
12.2. Відповідність цілям проекту "Безпечні громади"	35
12.3. Дієві рекомендації для впровадження проекту та розробки політики	36
13. Додатки до звіту	38
1. Області та громади, респонденти з яких взяли участь в опитуванні	38
2. Порівняльна матриця профілів безпеки громад	41
3. Каталог готових рішень для впровадження в громадах	44
4. Стратегічні комунікації для розширення можливостей громади	46

Виконавчий огляд

Цей звіт представляє глибокий аналіз даних опитування, проведеного в рамках проєкту "Безпечні громади: самозарадність, співпраця, стійкість". Опитування охопило 1845 респондентів зі 102 громад та 21 області України, надавши цінні відомості про сприйняття безпеки, основні виклики та ефективність існуючих механізмів підтримки. Виявлено, що відчуття безпеки в громадах є неоднозначним, коливаючись від помірного до високого. Мешканці значною мірою покладаються на офіційні служби, такі як Поліція та ДСНС, хоча досвід взаємодії з ними є різним. Водночас неформальні мережі, як-от сусіди та друзі, відіграють вирішальну роль у забезпеченні безпеки.

Ключовим висновком є існування «Парадоксу проактивності»: високий рівень громадянської самоорганізації та готовність мешканців брати на себе відповідальність за безпеку часто є не стільки показником розвиненого громадянського суспільства, скільки прямою реакцією на інституційний вакуум та глибоку недовіру до місцевої влади. Мешканці будують блокпости, встановлюють камери та організовують патрулі не тому, що хочуть доповнити державу, а тому, що відчують її відсутність у критичні моменти.

Другим фундаментальним висновком є чітка «Ієрархія довіри». На вершині цієї ієрархії знаходяться неформальні мережі («сусіди, друзі») та аполітичні, діяльнісні структури (ДСНС). Поліція займає проміжну позицію з неоднозначною репутацією, тоді як місцева влада часто знаходиться в основі ієрархії, сприймаючись як джерело проблем, а не їх вирішення. Узагальнений звіт 2 фіксує цю тенденцію, але не розкриває її глибинних причин та емоційної напруги, що стоїть за статистикою.

Основними проблемами, що впливають на безпеку, визначено недостатність інфраструктури (освітлення, укриття), проблеми в роботі правоохоронних органів (корупція, низька оперативність), а також соціальні та екологічні виклики. Війна залишається всеосяжним фактором, що формує сприйняття безпеки та пріоритети мешканців. Респонденти активно висловлюють готовність до колективних дій та самоорганізації, що вказує на значний потенціал для співпраці.

Результати опитування підтверджують актуальність цілей проєкту "Безпечні громади: самозарадність, співпраця, стійкість" щодо посилення самозарадності та стійкості громад. Рекомендації, викладені у цьому звіті, спрямовані на пріоритетне розв'язання інфраструктурних проблем, зміцнення взаємодії між формальними та неформальними структурами безпеки, подолання інформаційної асиметрії, а також на розширення можливостей громадських радників як ключових агентів змін.

На основі цього аналізу звіт формулює практичний інструментарій для громад, що включає готові моделі для впровадження («Сусідська варта 2.0», громадські аудити безпеки, добровільні формування), пропонує інноваційні підходи до візуалізації даних для підвищення їх впливу та розробляє комплексну комунікаційну стратегію. Ця стратегія спрямована на перетворення результатів дослідження на дієвий інструмент для розбудови довіри, розширення можливостей мешканців та адвокації системних змін у рамках проєкту «Безпечні громади».

1. Вступ: Контекст проєкту та цілі опитування

1.1. Контекст проєкту "Безпечні громади"

Проект "Безпечні громади" (далі – Проект) є ініціативою, спрямованою на посилення самозарадності та стійкості громад у сфері людської безпеки. Його основна мета полягає у проведенні навчальних воркшопів з фізичної безпеки, розробці алгоритмів дій у небезпечних ситуаціях та вдосконаленні механізмів взаємодії з органами місцевого самоврядування (ОМС) та безпековими структурами.

Ця ініціатива ґрунтується на попередній діяльності [ГО "Асоціація громадських радників України"](#) (ГО АГРУ), яка включала опитування мешканців, зустрічі з ОМС, Поліцією та Державною службою з надзвичайних ситуацій (ДСНС), а також презентації та поширення "Порадника безпеки для мешканців громад" у 26 громадах України. Проект зосереджений на громадах, представники яких вже брали активну участь в онлайн-презентації "Порадника безпеки", але ще не набули статусу "громадського радника".

Такий підхід відображає усвідомлення того, що просте розповсюдження інформації, навіть у формі "Порадника безпеки", не завжди призводить до активних, формалізованих ролей чи системних змін на місцевому рівні. Існує помітний розрив між інформованістю та фактичним розширенням можливостей для дії та впровадження рішень. Проект прагне подолати цей розрив, надаючи практичні навички та формалізуючи ролі, що є стратегічною відповіддю на виявлену потребу в трансформації знань у дієві механізми на місцях.

1.2. Мета та методологія опитування

Основною метою проведеного опитування було оцінити рівень безпеки в громадах та виявити ключові виклики у цій сфері. Опитування проводилося новонавченими громадськими радниками, що є не лише методом збору даних, а й інтегрованим компонентом розбудови потенціалу. Залучення нових радників до процесу опитування надало їм практичний досвід, поглибило їхнє розуміння місцевих проблем та зміцнило їхній авторитет у громадах як активних учасників оцінки безпеки. Такий підхід сприяє місцевій відповідальності та сталості Проєкту.

Загалом було опитано 1839 респондентів у 102 громадах. Зібрані дані охоплюють широкий спектр аспектів, включаючи особисте сприйняття безпеки, пріоритетні контакти у небезпечних ситуаціях, досвід звернення за допомогою та її ефективність, а також пропозиції щодо покращення безпеки та приклади успішних спільних дій.

2. Демографічний профіль респондентів

2.3. Методологічні обмеження та відбір даних

З метою забезпечення достовірності, узагальненості та порівнюваності результатів, до аналітичної частини дослідження були включені лише ті громади, в яких опитування пройшли щонайменше 20 респондентів. Такий поріг визначено як умовно достатній для формування базових статистичних висновків без суттєвих перекосів або випадкових варіацій у відповідях. Крім того, враховувались лише відповіді повнолітніх респондентів (18+), адже саме ця категорія населення має формальну здатність приймати рішення, впливати на безпекову політику на місцях та безпосередньо залучатися до процесів її реалізації.

Усі анкети, в яких не було вказано громаду проживання, також були виключені з фінального аналізу, оскільки неможливо встановити географічну приналежність відповідей, що унеможлиблює територіальне групування та подальше порівняння. Такий підхід дозволив зосередитися на якісному аналізі 1662 відповідей з 27 громад у 14 областях України. Попри певні обмеження, вибірка лишається різноманітною як за регіональною ознакою, так і за типами громад (міські, селищні, сільські), що забезпечує широку аналітичну базу для узагальнення тенденцій та виявлення локальних особливостей.

Далі представлено карту з географією включених громад, а також таблицю з повним переліком громад, що увійшли до аналізу. Повний список громад, респонденти з яких взяли участь в опитуванні наведено у додатку до цього звіту.

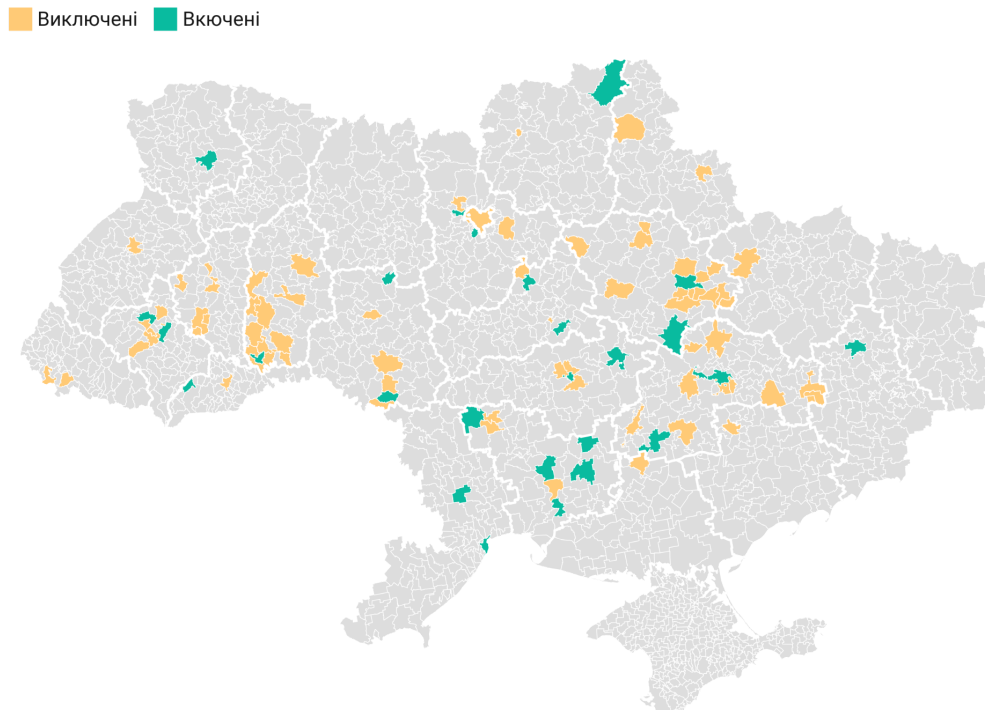

Рисунок 1. Громади, включені та виключені з аналізу
[Переглянути інтерактивну карту](#)

Таблиця 1: Громади, включені до аналізу та порівняння

Область	Громада	Кількість респондентів	Кількість мешканців	% опитаних
Вінницька область	Козятинська	52	33 429	0,16%
	Піщанська	98	14 049	0,70%
Волинська область	Рожищенська	52	26 704	0,19%
Дніпропетровська область	Апостолівська	50	22 688	0,22%
	Дніпровська	33	1 025 444	0,00%
	Кам'янська	36	243 833	0,01%
Донецька область	Краматорська	74	234 864	0,03%
Івано-Франківська область	Івано-Франківська	56	6 639	0,84%
	Калуська	50	19 922	0,25%
Київська область	Ірпінська	39	88 921	0,04%
	Феодосіївська	43	77 587	0,06%
Кіровоградська область	Кропивницька	46	46 745	0,10%
	Приютівська	53	28 855	0,18%
Миколаївська область	Баштанська	80	235 952	0,03%
	Кривоозерська	56	12 647	0,44%
	Миколаївська	35	22 250	0,16%
	Новобузька	72	23 864	0,30%
	Новоодеська	100	485 462	0,02%
Одеська область	Знам'янська	25	18 583	0,13%
	Одеська	46	17 669	0,26%
Полтавська область	Кобеляцька	43	1 015 826	0,00%
	Полтавська	20	26 579	0,08%
Хмельницька область	Кам'янець-Подільська	201	319 612	0,06%
Черкаська область	Канівська	83	111 014	0,07%
	Михайлівська	36	27 331	0,13%
Чернівецька область	Вижницька	41	16 954	0,24%
Чернігівська область	Новгород-Сіверська	110	25 347	0,43%

Задля зручності читання та уникнення перевантаження тексту, в подальшому у звіті ми використовуємо скорочені назви громад без уточнень щодо типу територіальної громади (сільська, селищна чи міська). Повні офіційні назви громад наведено у таблиці вище.

2.2. Географічний розподіл

Опитування охопило 21 область України, за винятком Рівненської, Житомирської, Луганської областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополь. До аналізу

включено лише ті громади, в яких було опитано 20 і більше респондентів, що дозволило забезпечити статистичну достовірність результатів ([детальніше у підрозділі 2.3.](#)).

У вибірці представлені громади різного типу – від обласних центрів і великих міст до селищних і сільських територій. Така територіальна та типологічна різноманітність дозволяє говорити про високу географічну репрезентативність і забезпечує врахування контекстів, у яких живуть мешканці різних частин країни. Загалом участь в опитуванні взяли мешканці 49 міських територіальних громад, 23 селищних територіальних громад, 29 сільських територіальних громад та громади міста Києва.

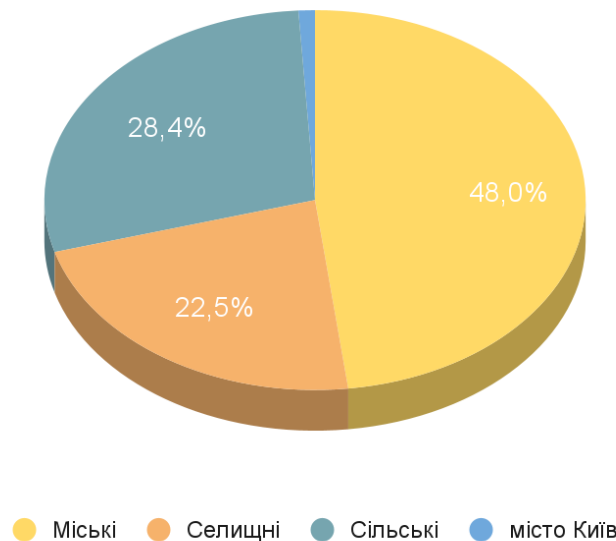

Рисунок 2. Територіальні громади, респонденти з яких взяли участь в опитуванні

Важливо, що опитування охоплює як прифронтові регіони ([Донецька](#), [Дніпропетровська](#), [Миколаївська області](#)), так і відносно безпечні території, що дозволяє виявити як універсальні, так і локальні виклики у сфері безпеки. Наприклад, потреба у функціональних бомбосховищах частіше згадується на півдні та сході, тоді як питання вуличного освітлення – у віддалених громадах.

2.3. Вікова структура

У дослідженні взяли участь люди різного віку – від підлітків до людей [старше 80 років](#). Найбільше було респондентів [віком від 26 до 70 років](#), особливо у [віковій групі 36–45 років](#), яка становить понад чверть усіх опитаних (25,1%). Також добре представлена [молодь 18–25 років](#), що говорить про її активність і зацікавленість у питаннях безпеки.

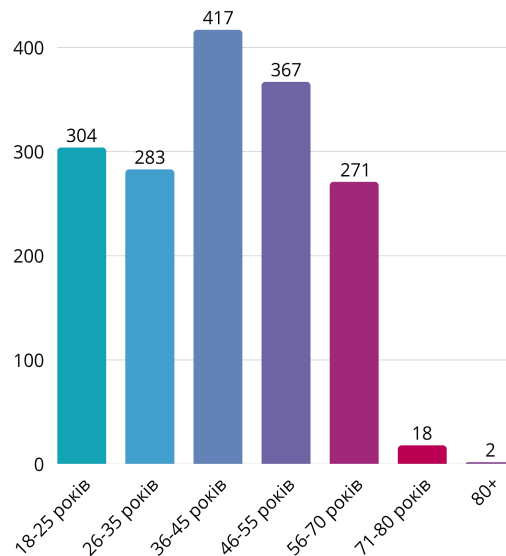

Рисунок 3. Вікова структура вибірки

Загалом середній вік учасників опитування становить приблизно **41,6 року**. Вік респондентів значно різниться між громадами. Наприклад:

- у Полтавській міській ТГ середній вік нижчий (≈31 рік), бо відповідали переважно молоді люди;
- у Краматорській міській ТГ навпаки – вік вищий (≈48 років).

Ці відмінності важливі, бо люди різного віку по-різному бачать безпеку: молодь більше переймається безпечними публічними просторами, розвагами, транспортом, старші люди частіше говорять про доступ до інфраструктури, медичні чи соціальні послуги.

У звіті також згадується потреба залучати молодь до ініціатив з безпеки – це підкреслює важливість враховувати погляди різних поколінь при розробці програм безпеки.

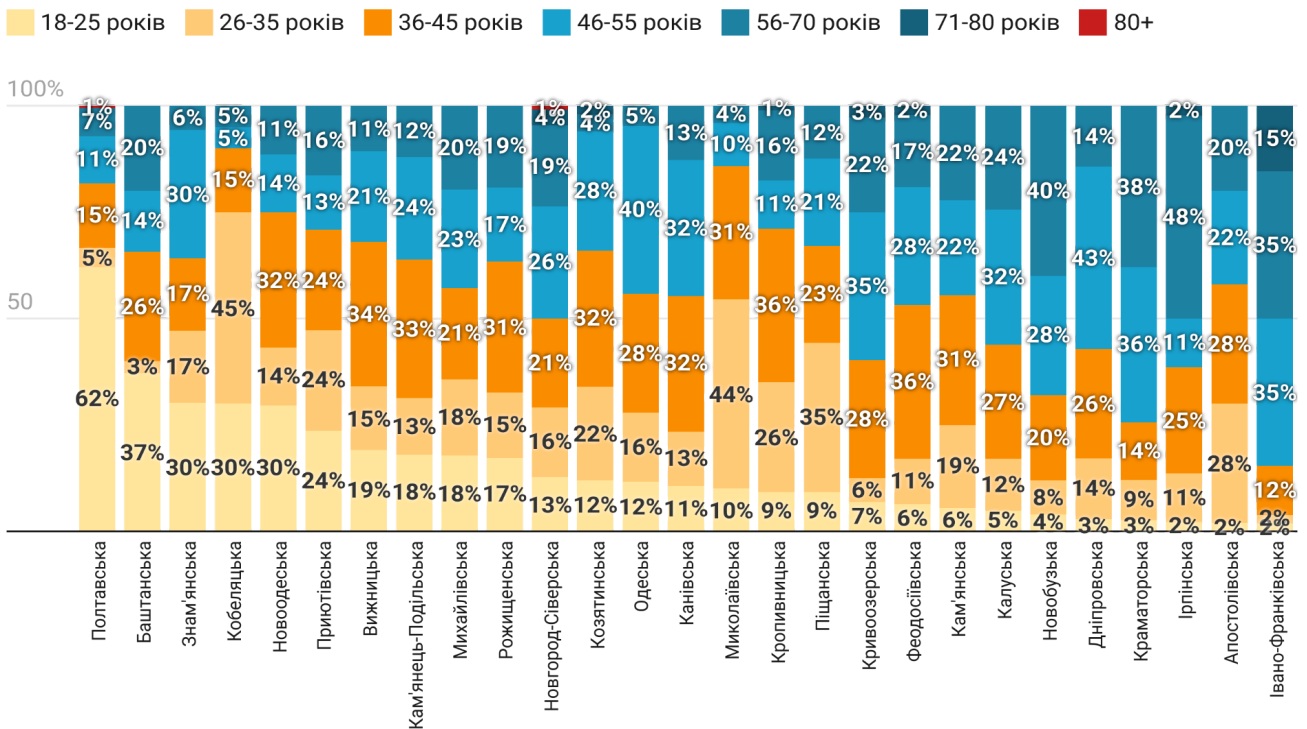

Рисунок 4. Вікова структура респондентів у розрізі громад
[Переглянути інтерактивну діаграму](#)

Для виявлення можливих зв'язків між віком та іншими показниками, які досліджувалися, було використано метод кореляції¹.

Отримані результати показали слабкий, але помітний зв'язок між віком та такими показниками:

- **Відчуття безпеки** ($r \approx 0,12$). Старші люди частіше кажуть, що почуваються у безпеці (наприклад, респонденти 56–70 років часто ставили оцінку 4–5 із 5), порівняно з молоддю. Це може пояснюватися досвідом або меншим відчуттям тривоги.
- **Звернення до Поліції** ($r \approx 0,18$). Старші люди частіше зверталися до поліції. Наприклад, серед 18–25 років таких було 15%, а серед 56–70 років – уже 25%. Це може бути пов'язано з більшою потребою у захисті або з тим, що вони частіше стикаються з інцидентами.
- **Звернення до ДСНС** ($r \approx 0,10$). Тут зв'язок дуже слабкий, тобто вік майже не впливає. Наприклад, лише 5% молоді та 10% старших людей зверталися до рятувальників. Можливо, це пов'язано з рідкістю таких ситуацій у житті людей.

¹ Кореляція – це числове значення (від -1 до +1), яке показує, наскільки два показники змінюються разом:

$r \approx 0,00$ – зв'язку немає

$r > 0$ – слабкий або сильний позитивний зв'язок: що старше – то більше

$r < 0$ – негативний зв'язок: що старше – то менше

Середній вік за громадами та областями

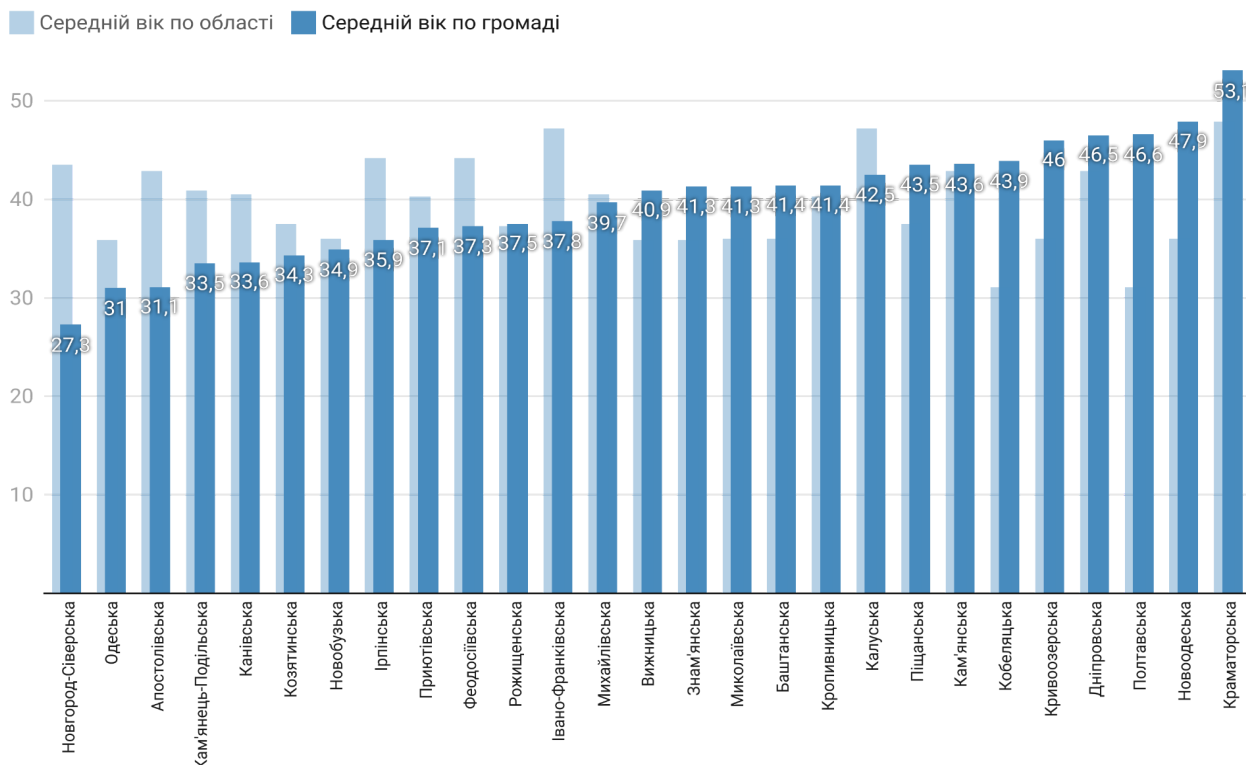

Рисунок 5. Середній вік респондентів за громадами та областями

[Переглянути інтерактивну діаграму](#)

Таким чином, можемо зробити висновок в рамках нашого дослідження, що вік впливає на те, як люди сприймають безпеку та взаємодіють зі службами, але цей вплив невеликий. Щоб зробити програми безпеки справді ефективними, важливо враховувати потреби усіх вікових груп – як молоді, так і старших людей.

3. Сприйняття безпеки в громадах

3.1. Загальний рівень безпеки

Відповіді респондентів вказують на неоднозначне, але загалом помірне або високе відчуття безпеки в громадах. За шкалою від 1 до 5 (де 5 – найвищий рівень безпеки), найчастішими відповідями були 3 та 4, що свідчить про помірне або добре відчуття захищеності. Деякі особи повідомляють, що почуваються дуже безпечно (оцінка 5), тоді як інші відчують себе менш захищеними (оцінки 1 або 2).

Середній рівень відчуття безпеки по областях і громадах

За оцінкою від 1 до 5

Оцінка безпеки по області Оцінка безпеки по громаді

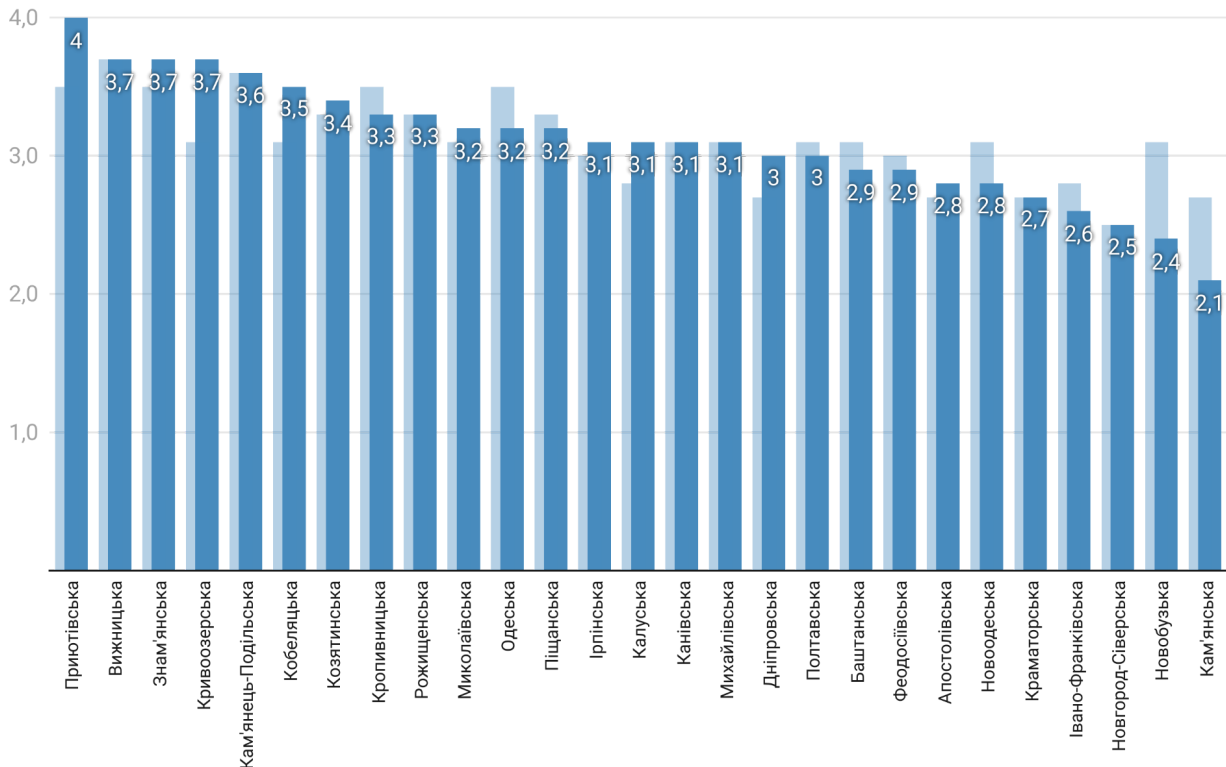

Рисунок 6. Середня оцінка рівня безпеки в областях та громадах

[Переглянути інтерактивну діаграму](#)

[Переглянути відсоткове співвідношення оцінки рівня безпеки в громадах](#)

Така неоднозначність у сприйнятті безпеки свідчить про те, що безпека не є універсальним досвідом. Вона є дуже суб'єктивною та залежить від контексту. Наприклад, близькість до зон конфлікту, нещодавні місцеві інциденти (пожежа, крадіжка, громадське заворушення), індивідуальний досвід взаємодії з владою та навіть особисті обставини (вік, вразливість) можуть суттєво впливати на відчуття безпеки людини, незалежно від об'єктивних показників злочинності.

Оцінка "3" або "4" може вказувати на базовий рівень безпеки, але з прихованими тривогами або специфічними локалізованими загрозами. Тому втручання мають бути локалізованими та чутливими до конкретних нюансів сприйняття небезпеки в окремих частинах громади або навіть у домогосподарствах. Це вимагає детального підходу до

оцінки потреб, що підтримується методологією опитування Проекту. Середнє значення по всіх громадах – **3,1 з 5 балів**, що свідчить про середнє відчуття захищеності.

Таблиця 2: Оцінка сприйняття безпеки в громадах

Громада	Середнє значення рівня безпеки	Громада	Середнє значення рівня безпеки
Приютівська	4,0	Канівська	3,1
Кривоозерська	3,7	Михайлівська	3,1
Знам'янська	3,7	Дніпровська	3,0
Вижницька	3,7	Полтавська	3,0
Кам'янець-Подільська	3,6	Феодосіївська	2,9
Кобеляцька	3,5	Баштанська	2,9
Козятинська	3,4	Апостолівська	2,8
Кропивницька	3,3	Новоодеська	2,8
Рожищенська	3,3	Краматорська	2,7
Одеська	3,2	Івано-Франківська	2,6
Піщанська	3,2	Новгород-Сіверська	2,5
Миколаївська	3,2	Новобузька	2,4
Ірпінська	3,1	Кам'янська	2,1
Калуська	3,1		

3.2. Фактори, що впливають на сприйняття безпеки

Хоча опитування безпосередньо не ставило питання *"Чому ви відчуваєтеся безпечно/небезпечно?"*, пропозиції щодо покращення безпеки в громадах неявно розкривають фактори, що негативно впливають на сприйняття безпеки. До них належать неадекватна інфраструктура (**освітлення, укриття, дороги**), проблеми з правоохоронними органами (**оперативність, корупція**), соціальні проблеми (зловживання алкоголем/наркотиками, безпритульні тварини) та загрози, пов'язані з війною.

Зібрані дані показують, що сприйняття безпеки є цілісною конструкцією, на яку впливають як жорсткі елементи безпеки (фізична інфраструктура, як-от укриття та освітлення, та формальні безпекові структури, як-от Поліція та ДСНС), так і м'які елементи (соціальна згуртованість, залученість громади, довіра до влади та відсутність соціальних проблем). Наприклад, погане вуличне освітлення може посилити страх злочинності та зменшити довіру до місцевої влади, якщо це питання не вирішується. Подібним чином, корупція в правоохоронних органах підриває ефективність патрулювання.

Війна, як зовнішня макрорівнева загроза, посилює всі ці занепокоєння, роблячи базову інфраструктуру, таку як укриття, критично важливою. Це підкреслює необхідність багатогранного підходу, який одночасно вирішує фізичні вразливості, зміцнює інституційну довіру та сприяє соціальній відповідальності та взаємодопомозі.

Глибший аналіз вихідних даних дозволяє пов'язати рівень відчуття безпеки з конкретними настроями та проблемами на місцях. Низькі оцінки (1 або 2), особливо в Апостолівській ТГ, часто супроводжуються категоричними вимогами, такими як «Змінити владу», «Змінила керівництво та старосту» або «Розігнати відділ поліції». Це прямо вказує на те, що відсутність безпеки асоціюється з неефективністю або корумпованістю

місцевих інституцій. Навпаки, високі оцінки (4 або 5), як у Знам'янській сільській ТГ, корелюють з коментарями «Все безпечно» або «Мене все влаштовує», що свідчить про задоволеність існуючим станом речей.

Таким чином, поняття «безпека» не є універсальним. Його зміст кардинально відрізняється залежно від географічного та соціального контексту. Для мешканців прифронтових громад, таких як Краматорська міська ТГ, безпека — це насамперед питання фізичного виживання. Їхні пропозиції зосереджені на облаштуванні надійних укриттів, захисті від обстрілів та розмінуванні територій.¹ На противагу цьому, в громадах, розташованих у відносному тилу, як-от Вижницька міська ТГ, безпека охоплює ширше коло питань, пов'язаних з якістю життя. Тут мешканці скаржаться на шум від мотоциклістів у нічний час («Заборонити їздити на мотоциклі після 22.00 год») та проблему безпритульних тварин («Зробити лад з безпритульними тваринами»).

4. Джерела підтримки у небезпечних ситуаціях

Аналіз того, до кого мешканці звертаються по допомогу в небезпечних ситуаціях, виявляє чітку ієрархію, що базується на довірі, доступності та очікуваній ефективності: на першому місці знаходяться неформальні мережі – «Сусіди, друзі», яких згадали 27,1% респондентів. Це свідчить про надзвичайну важливість соціального капіталу як першої лінії захисту. Відразу за ними йде Поліція (26,7%) та ДСНС (20,3%), що вказує на збереження ролі формальних інституцій.

Таблиця 3: Пріоритетні контактні точки у небезпечних ситуаціях

Джерело підтримки	Кількість згадок	%
Сусіди, друзі	980	27,1%
Поліція	966	26,7%
ДСНС	736	20,3%
Місцева влада (староста, депутат, голова)	423	11,7%
Громадські організації	361	10,0%
Я не знаю, до кого звернутися	155	4,3%

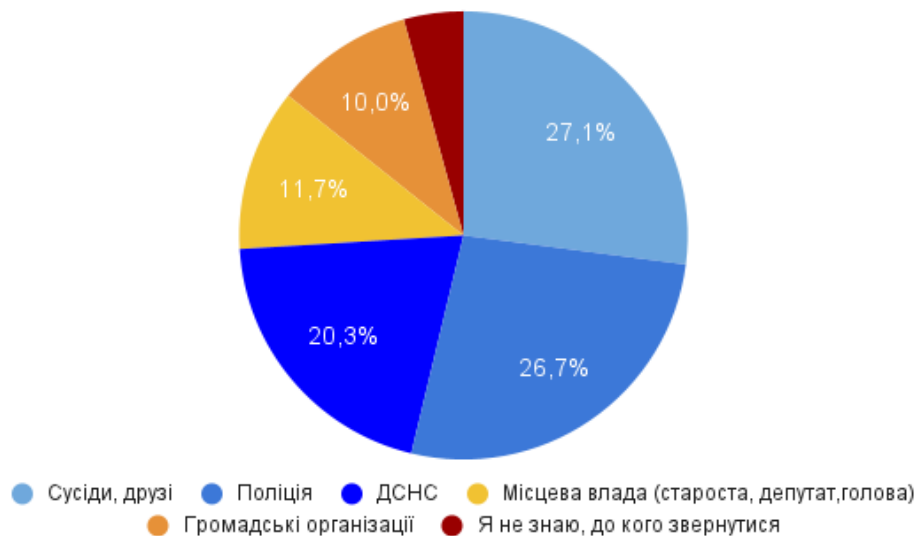

Рисунок 7. Пріоритетні контактні точки у небезпечних ситуаціях

4.1. Важливість неформальних мереж (сусіди, друзі, родина)

Лідером серед суб'єктів потенційних звернень стосовно питань безпеки є **Сусіди і друзі**, а також інші варіанти, що зустрічаються у відповідях – сім'я, родина, сестра, чоловік тощо. Це є свідченням тісної прив'язаності та довіри найближчим людям.

Вони є значним джерелом допомоги, що підкреслює важливість громадських зв'язків та взаємної підтримки. Деякі респонденти також вказують на членів родини як на основні контакти.

У часи кризи або коли формальні системи сприймаються як недостатні чи недоступні, люди часто покладаються на свій безпосередній соціальний капітал. Така залежність від сусідів, друзів та родини свідчить про базовий рівень довіри та взаємодопомоги всередині громад. Це вказує на те, що навіть серед ширших системних викликів мікрорівневі соціальні зв'язки залишаються міцними і є критично важливою першою лінією захисту. Це особливо актуально в умовах війни, коли офіційні служби можуть бути перевантажені або порушені.

4.2. Покладання на формальні безпекові структури (Поліція, ДСНС)

Проект має чітко визнати та використовувати цей існуючий соціальний капітал. Навчання для громадських радників має включати стратегії зміцнення згуртованості сусідів, сприяння комунікації всередині громади (наприклад, створення чатів/груп для комунікації, як пропонують мешканці), а також організацію мереж взаємодопомоги.

ДСНС і Поліція є одними з найчастіше згадуваних джерел допомоги, що свідчить про загальне покладання на правоохоронні органи, та, зокрема, у випадках надзвичайних ситуацій, таких як пожежі або інші лиха.

Хоча респонденти зазначають, що вони звертатимуться до цих формальних структур, результати опитування щодо ефективності отриманої допомоги свідчать про те, що найпоширенішим результатом є *частково допомогли*, а також значна частка відповідей *ні, не отримали*. Це вказує на розрив між очікуваннями суспільства або початковим покладанням на офіційні служби та фактичною ефективністю або задоволеністю отриманою допомогою. Люди звертаються до них, оскільки вони є призначеними органами, але їхній досвід не завжди є повністю позитивним

Це означає, що Проект повинен зосередитися не лише на тому, як взаємодіяти з цими структурами, а й на покращенні якості та оперативності цієї взаємодії. Навчання громадських радників має включати стратегії ефективної комунікації, подальших дій та адвокації під час взаємодії з Поліцією та ДСНС, а також потенційні механізми зворотного зв'язку для покращення надання послуг.

4.3. Роль місцевої влади та громадських активістів

Місцева влада згадується, але рідше, ніж Поліція та ДСНС, що може свідчити про потенційний розрив у прямій взаємодії для розв'язання нагальних питань безпеки. Громадські активісти та організації також згадуються, що вказує на роль громадянського суспільства у розв'язання питань безпеки.

Дані свідчать, що місцеві органи влади сприймаються як більш віддалені або менш підготовлені до негайного реагування на кризи порівняно зі спеціалізованими службами. Їхня роль може розглядатися як більш адміністративна або довгострокова. Натомість згадка громадських активістів вказує на те, що громадяни визнають та використовують неформальні або неурядові мережі для забезпечення безпеки, особливо коли формальні канали сприймаються як повільні або неефективні.

Це вказує на невикористаний потенціал місцевих органів влади бути більш проактивними та доступними у питаннях безпеки, а також на те, що громадянське суспільство може відігравати більш формалізовану, доповнюючу роль.

Проект безпосередньо розв'язує цю проблему, навчаючи громадських радників та зосереджуючись на механізмах взаємодії з ОМС. Він прагне надати активістам можливість подолати розрив між мешканцями та місцевою владою, відстоюючи потреби громади та сприяючи ефективнішій співпраці.

4.4. Екосистема безпеки: Ієрархія довіри та надії

Порядок звернень не є випадковим, а відображає рівень довіри, що базується на сприйнятті компетентності та політичної нейтральності.

Неформальні мережі (сусіди, друзі, родина): Вони є першим вибором через миттєву доступність, спільність інтересів та високий рівень особистої довіри. Сусіди – це ті, хто поруч і поділяє ті самі ризики.

ДСНС: Ця служба користується високою довірою, оскільки її діяльність сприймається як суто професійна, аполітична та спрямована на порятунок. Коментарі на кшталт «ДСНС рятували людей після обстрілів» підкреслюють їхню функціональну ефективність.

Поліція: Ставлення до поліції є неоднозначним. З одного боку, її визнають як ключовий орган правопорядку. З іншого – респонденти часто висловлюють глибоке розчарування, вимагаючи реформ («Справедлива поліція, яка дійсно допомагає і захищає, а не бере хабарі») або навіть радикальних кадрових змін («Розігнати відділ поліції»).

Місцева влада: Цей інститут часто знаходиться внизу ієрархії довіри. Мешканці сприймають місцеву владу не як союзника у вирішенні проблем, а як їх джерело. Численні коментарі про необхідність «змінити владу», «прибрати всіх дармоїдів» та звинувачення у корупції («щоб влада не «кармани собі набивала»») свідчать про глибоку кризу легітимності.

Таким чином, ієрархія довіри є потужним діагностичним інструментом. Вона показує, що довіра до ДСНС є функціональною, до сусідів – реляційною, а недовіра до місцевої влади – політичною та системною. Це означає, що проект не може просто закликати до «діалогу з владою». Необхідно спочатку визнати наявну кризу довіри та шукати шляхи її відновлення, можливо, використовуючи більш довірених посередників, таких як представники ДСНС або шановані громадські активісти.

5. Досвід звернення за допомогою та ефективність допомоги

5.1. Поширеність інцидентів, пов'язаних з безпекою

Переважає більшість респондентів (56,1%) повідомили, що мали ситуації, коли їм або їхнім знайомим доводилося звертатися за допомогою з питань безпеки. Водночас значна частина (43,9%) не мала такого досвіду.

Висока поширеність інцидентів, що вимагали звернення за допомогою, свідчить про те, що проблеми безпеки не є абстрактними, а часто проявляються в реальних життєвих ситуаціях, що зачіпають значну частину населення.

Навіть для тих, хто особисто не переживав інцидент, знання про те, що *знайомі* мали такий досвід, сприяє загальному відчуттю вразливості або усвідомленню існуючих ризиків. Це підтверджує основну передумову, практичну актуальність та нагальність Проєкту – що громади дійсно стикаються з відчутними викликами безпеки, які вимагають системних та локалізованих втручань.

5.2. Результати звернення за допомогою: успіхи та виклики

Найпоширенішим результатом звернення за допомогою є *частково допомогли*, що свідчить про те, що допомога часто надається, але не завжди повністю розв'язує проблему або відповідає очікуванням. Водночас значна кількість респондентів повідомляє про *швидку та ефективну допомогу*, особливо від Поліції та ДСНС у конкретних випадках. Проте, помітний відсоток опитаних зазначає, що *не отримали допомоги*, що може сприяти підриву довіри. Деякі респонденти відповіли *важко сказати*, що вказує на невизначеність щодо ефективності отриманої допомоги

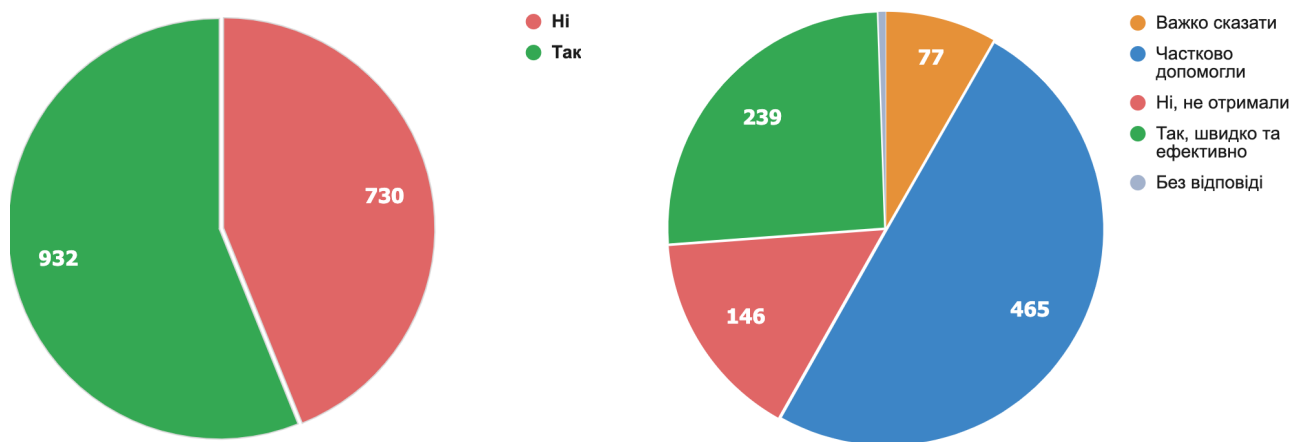

Рисунок 8. Кількість людей, яким довелося звертатися по допомогу у питаннях безпеки та результати звернення

Переважання відповідей *частково допомогли* та *ні, не отримали* створює своєрідний парадокс довіри та ефективності – хоча люди продовжують звертатися до формальних структур, їхній досвід часто є субоптимальним.

Результати звернень по допомогу у питаннях безпеки

У відсотковому співвідношенні

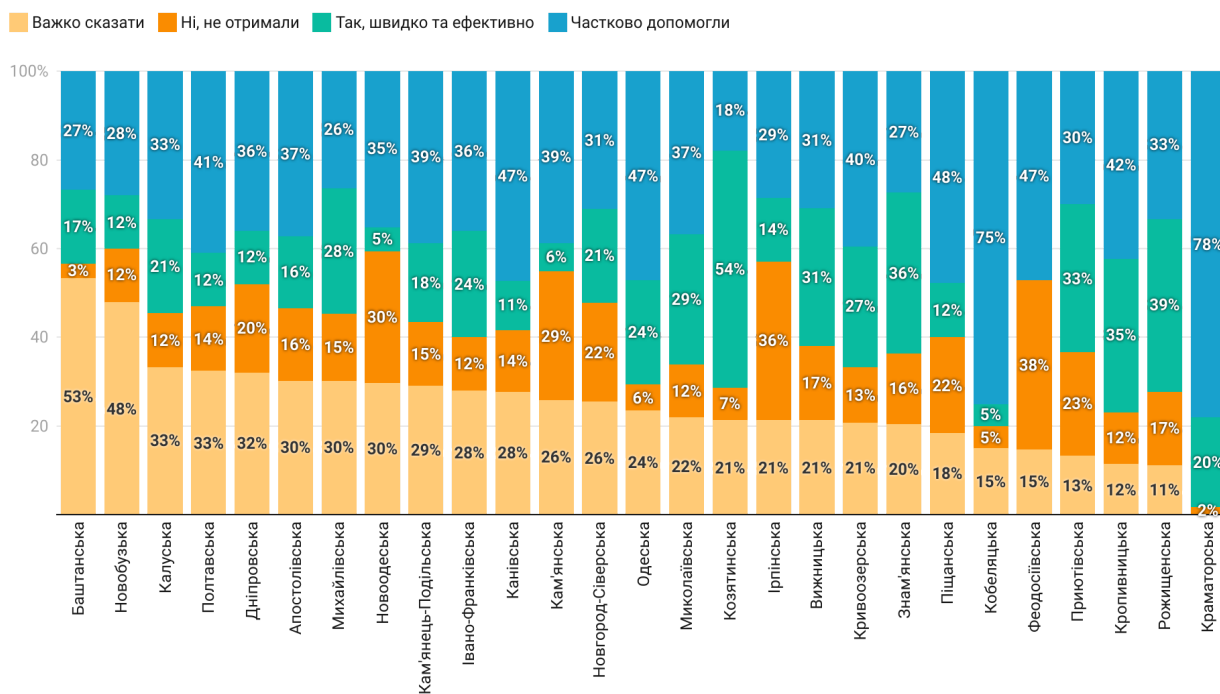

Рисунок 9. Результати звернень по допомогу у питаннях безпеки в розрізі громад
[Переглянути інтерактивну діаграму](#)

Це може призвести до цинічного ставлення до влади, зменшуючи готовність повідомляти про інциденти, співпрацювати з посадовими особами або брати участь у спільних ініціативах з безпеки. Відповіді *важко сказати* також вказують на невизначеність та відсутність чіткого вирішення, що може підірвати довіру. Натомість випадки *швидкої та ефективної* допомоги демонструють успішні моделі, які можна відтворювати та популяризувати для відновлення довіри.

Проект повинен вирішити цей парадокс. Навчання має надати громадським радникам можливість не лише сприяти взаємодії, а й відстоювати покращення надання послуг та підзвітності. Документування та публічне висвітлення *успішних випадків* має вирішальне значення для відновлення довіри та демонстрації відчутних переваг співпраці.

6. Інституційна поінформованість та очікування від безпекових структур

6.1. Розрив між очікуваннями та повноваженнями: як формується довіра

Результати опитування та якісні спостереження громадських радників засвідчують системну проблему браку обізнаності мешканців громад щодо ролей (функціоналу та повноважень) безпекових структур – зокрема, Поліції, ДСНС, місцевої влади, громадських організацій. Ця проблема має декілька важливих наслідків.

По-перше, пріоритет звернення до структур часто не відповідає характеру проблеми. Частина респондентів, стикаючись із загрозами безпеці, першочергово звертаються до Поліції або місцевої влади, навіть у ситуаціях, де ключовою була б роль ДСНС чи медичної служби. Навіть відповіді на питання *До кого ви б звернулися у разі небезпечної ситуації?* показують, що оцінка компетентності структур формувалась не через досвід, а інтуїтивно – базуючись на доступності, асоціаціях або довірі, а не на фактичних повноваженнях.

По-друге, низький рівень поінформованості впливає на рівень задоволеності після звернення. Люди очікують від організацій дій, які не входять у їхню юрисдикцію, і, не отримуючи бажаного, формують негативне враження. Саме тому багато респондентів обирали відповідь *частково допомогли* – що не завжди свідчить про неякісну допомогу, а, швидше, про розрив між очікуванням і реальністю повноважень.

По-третє, це позначається і на довірі: навіть якщо організація виконала свою функцію, загальний емоційний фон залишався незадовільним. Особливо це актуально в громадах із невеликим досвідом взаємодії з державними структурами.

Усе це вказує на необхідність системного підходу до підвищення обізнаності населення про функції безпекових структур, у тому числі через:

- інформаційні кампанії,
- локальні семінари або тренінги,
- регулярне спілкування представників служб із мешканцями,
- залучення громадських радників до пояснення, хто за що відповідає.

Ця потреба підтверджується не лише аналітичними даними, а й результатами живих зустрічей з мешканцями. У громадах, де працюють громадські радники, часто вищий рівень поінформованості та більш адекватне ставлення до інституцій, зокрема, в плані очікувань і запитів.

У межах Проєкту варто впроваджувати просвітницьку компоненту, спрямовану на пояснення функціоналу основних безпекових гравців у громаді. Це може мати позитивний ефект як на рівень довіри до структур, так і на ефективність звернень, що, своєю чергою, підвищить суб'єктивне відчуття безпеки.

6.2. Інформаційна вразливість: коли не знають, до кого звертатися

Певна частина (4,3%) респондентів зазначає, що у разі небезпечної ситуації *не знає, до кого звернутися*. Цей показник демонструє критичну інформаційну прогалину в системі безпеки. Якщо людина не має базового уявлення, до кого звертатися по допомогу, її реакція в кризовій ситуації буде затриманою або хаотичною, що може мати трагічні наслідки.

Ця ситуація є особливо небезпечною у контексті воєнного часу, коли оперативність і точність дій може рятувати життя. Водночас такий рівень непоінформованості свідчить про брак ефективної комунікації на рівні громад – зокрема, відсутність чітких каналів інформування про доступні ресурси та механізми дій у разі надзвичайної ситуації.

Це також частково пояснює низький рівень довіри до багатьох безпекових структур – якщо люди не знають, чим займаються ці інституції, вони й не очікують від них ефективної допомоги.

В рамках Проєкту можна запровадити локальні інформаційні кампанії, які включатимуть:

- розробку коротких інструкцій або алгоритмів *що робити у разі...*;
- поширення інформації в офлайн-каналах (оголошення, місцеві газети, радіо);
- роботу радників як *інфо-провідників* у своїх громадах;
- створення чіткої, постійно оновлюваної карти контактів і ресурсів для мешканців громади.

7. Виклики та потреби громад: у фокусі – війна, але не лише

Ми отримали масив даних який містить доволі широке коло проблем, з якими стикаються жителі громад. Попри те, що війна є домінуючим контекстом, не всі виклики напряду пов'язані з воєнними діями. Частина з них виникла ще до повномасштабного вторгнення або загострилася внаслідок нього, але має самостійну вагу.

Ми вирішили зосередити увагу на впливі війни через його масштабність і актуальність, однак фіксуємо й інші потреби, які залишаються важливими для мешканців.

7.1. Повсякденні проблеми, які турбують мешканців незалежно від воєнного контексту

Пропозиції респондентів щодо покращення безпеки охоплюють кілька ключових тематичних напрямків:

Покращення інфраструктури та благоустрою: вуличне освітлення, відеоспостереження/камери відеоспостереження, кращі дороги та тротуари, водопостачання, каналізація, переповнені смітники, а також доступні укриття/бомбосховища постійно виділяються як пріоритети.

— “

Увечері страшно йти – освітлення немає

Діти йдуть до школи, а тротуари розбиті

Бри сміття біля будинків – про яку безпеку мова

Правоохоронна діяльність та управління: часто пропонуються покращення роботи/оперативності Поліції, боротьба з корупцією, підзвітність влади та зміна місцевого керівництва. Звучали також скарги на формальність участі громади у прийнятті рішень:

— “

Уже вирішено без нас

*Люди бояться говорити – не вірять,
що щось зміниться*

Це проявляється у відсутності реального залучення до рішень, слабких механізмах зворотного зв'язку, низькій поінформованості мешканців.

Соціальні та екологічні питання, молодь та освіта: розв'язання проблем зловживання алкоголем/наркотиками, безпритульних тварин, екологічної безпеки (наприклад, запобігання спалюванню сухої трави) та залучення молоді. Ізоляція молоді, нестача культурних чи освітніх можливостей також виявилися проблемою:

— “ —

Діти сидять вдома або – тиняються

*Немає де зібратись молоді –
ні будинку культури ні спортзалу*

Серед запитів – безпечні громадські простори, молодіжні клуби, гуртки, спортивні майданчики, підтримка освітніх ініціатив.

Комунікація та інформація: бажаними є покращення комунікації між владою та мешканцями, кампанії з інформування громадськості та чітка інформація про укриття, розповсюдження корисної інформації через особисті контакти та соціальні мережі, проведення інформаційних кампаній про те, як діяти у разі надзвичайних ситуацій.

Дані показують, що, хоча мешканці висловлюють конкретні, відчутні потреби (наприклад, наявність укриття), багато хто також пов'язує ці потреби з передбачуваними недоліками в управлінні. Наприклад, заклики до **зміни місцевого керівництва** або **боротьби з корупцією** часто розглядаються як передумови для ефективного розвитку інфраструктури або оперативного реагування Поліції. Це свідчить про глибоке переконання, що системні проблеми в місцевому управлінні безпосередньо перешкоджають забезпеченню базової інфраструктури та послуг безпеки.

Тому Проєкт не може зосереджуватися виключно на технічних рішеннях – він також повинен розв'язувати питання управління, надаючи громадським радникам можливість відстоювати прозорість, підзвітність та ефективний розподіл ресурсів.

7.2. Війна як фактор глибшого впливу: неоднозначність викликів і стереотипи

Війна стала безперечним каталізатором багатьох змін у громадах, але її вплив не завжди очевидний і однозначний. Часто можна почути думки, що всі проблеми виникли саме через бойові дії. Проте детальний аналіз показує, що низка викликів мала коріння задовго до початку повномасштабного вторгнення.

ЯК ВІЙНА ВПЛИВАЄ НА МОЖЛИВІСТЬ І БЕЗПЕКУ У ГРОМАДАХ?	Поглиблення соціальної ізоляції та стресу
	Війна посилила відчуття тривоги і невизначеності, що знизило мотивацію до участі у житті громади та взаємодії між мешканцями. Емоційне вигорання та постійні тривоги ускладнюють організацію колективних дій і самодопомоги.
	Зміни в демографії та структурі громад
	Внутрішня міграція, мобілізація, втрати серед населення призводять до порушення звичних соціальних зв'язків, втрати активних лідерів і збільшення навантаження на залишених членів громади.
	Погіршення економічної стабільності
	Війна ускладнює доступ до робочих місць і ресурсів, змушує людей концентруватися на виживанні, що відсуває на другий план розвиток і безпекові проекти.
	Обмеження доступу до послуг і підтримки
	Навіть там, де немає прямого бойового впливу, через порушення логістики та загальну напругу знижується якість і доступність медичних, освітніх, адміністративних послуг.

Війна – причина всіх проблем	СТЕРЕОТИПИ ПРО ВІЙНУ І ГРОМАДИ: ЩО НЕ ЗАВЖДИ ВІДПОВІДАЄ ДІЙСНОСТІ
Часто війна використовується як пояснення будь-яких недоліків у громаді, навіть тих, що були присутні роками. Це може відволікати увагу від структурних проблем — корупції, відсутності ефективного управління, слабкої інфраструктури.	
Без війни все було б ідеально	
Такий підхід ігнорує існуючі виклики, що накопичувалися багато років: демографічний занепад, економічна стагнація, пасивність мешканців, низький рівень довіри.	
Тільки війна створює безпеку (або навпаки)	
Помилкові уявлення про те, що безпеки можна досягти лише через зовнішню військову силу або що війна сама по собі гарантує безпеку для громади.	

Відсутність довіри та слабка залученість громади

В багатьох місцях мешканці роками не брали активної участі у житті громади через недовіру, апатію або брак інформації. Війна лише загострила ці тенденції.

Недостатність ресурсів і слабка інфраструктура

Брак належного фінансування, проблеми з комунальними послугами, відсутність якісних укриттів – це давні проблеми, які війна зробила більш помітними.

Соціальна нерівність і вразливі групи

Уже до війни певні верстви населення (люди похилого віку, малозабезпечені, особи з інвалідністю) мали обмежений доступ до послуг та підтримки, що поглибилося під час воєнного часу.

Війна є всеосяжною, всепроникною загрозою, яка докорінно змінює сприйняття безпеки. Вона підносить занепокоєння щодо базового виживання (укриття, протиповітряна оборона) до першочергового значення, часто затьмарюючи або посилюючи існуючі "мирні" проблеми безпеки, такі як злочинність або погана інфраструктура. Це потужний фактор, що впливає на всі сфери життя громад, але повністю пояснювати нею всі виклики було б спрощенням. Потрібен комплексний підхід, який враховує і довготривалі локальні проблеми, і нові умови, які виникли через воєнний конфлікт.

Завершення війни розглядається як остаточне розв'язання багатьох проблем безпеки. Також згадуються [зміцнення протиповітряної оборони \(ППО\)](#) та [будівництво фортифікаційних споруд](#). Критична потреба в [доступних та добре обладнаних укриттях/бомбосховищах](#) є повторюваною темою.

Це відображає усвідомлення того, що багато місцевих проблем безпеки є або прямими наслідками конфлікту, або не можуть бути повністю вирішені, доки не буде усунена макрорівнева загроза. Це також впливає на довіру до влади, оскільки їхня здатність забезпечувати безпеку безпосередньо пов'язана з військовими зусиллями.

Хоча Проєкт зосереджений на місцевій стійкості, він повинен визнавати глибокий вплив війни. Діяльність в його межах пов'язана з фізичною безпекою доступ до укриттів, алгоритми дій під час повітряних тривог), безпосередньо відповідає цьому. Крім того, зміцнюючи місцеве самоврядування та згуртованість громади, Проєкт опосередковано сприяє національній стійкості навіть перед макрорівневими загрозами.

Таблиця 4: ТОП-10 найпоширеніших пропозицій для покращення безпеки громади (за кількістю згадок)

Тематичні категорії	Приклади конкретних пропозицій	Кількість згадувань
Зміна/очищення влади	Зміна керівництва, мера, старост, боротьба з корупцією, підвищення відповідальності	-25%
Закінчення війни/знищення ворога	Очікування перемоги, завершення бойових дій	-15%
Покращення інфраструктури	Освітлення, дороги, тротуари, укриття, сховища, бомбосховища	-14%
Встановлення відеоспостереження	Камери, системи сповіщення	-8%
Контроль Поліції, підвищення довіри	Справедлива Поліція, патрулювання, відновлення довіри	-7%
Боротьба з безпритульними тваринами	Притулки, контроль, відповідальність власників	-6%
Згуртованість, самоорганізація громади	Спільні дії, підтримка одне одного	-5%
Навчання з безпеки	Тренінги, навчання, інформування	-4%
Підтримка ЗСУ/ДСНС, волонтерство	Допомога фронту, волонтерські ініціативи	-3%
Інше/Складно відповісти/Все влаштовує		-13%

8. Роль мешканців у формуванні безпечніших громад

8.1. Акцент на колективних діях та громадянській участі

Наратив *діяти разом/гуртуватися* є дуже сильним, підкреслюючи важливість колективних дій та солідарності. Також часто згадуються *бути небайдужими/уважними* та *брати активну участь у житті громади*.

Це свідчить про глибоку віру в колективну ефективність – спільне переконання мешканців у тому, що вони можуть спільно організовуватися та діяти для покращення своєї громади. Навіть якщо довіра до формальних інституцій є неоднозначною, існує внутрішнє розуміння того, що місцеві проблеми можуть бути вирішені через низові зусилля та взаємну підтримку. Це потужна, самоорганізована спроможність всередині громад.

Підхід Проєкту, що передбачає навчання громадських радників та сприяння співпраці, ідеально відповідає цій прихованій силі громади. Ці радники можуть виступати каталізаторами, сприяючи організації колективних дій та спрямовуючи енергію громади на структуровані ініціативи.

8.2. Індивідуальна відповідальність та проактивні заходи

Пропозиції мешканців включають дотримання законів, підтримання чистоти, взаємодопомогу, створення комунікаційних чатів, навчання першій допомозі/мінній безпеці, встановлення камер та нерозповсюдження неперевіреної інформації.

Цей подвійний акцент свідчить про те, що мешканці сприймають свою роль у безпеці як багатогранну. З одного боку, вони визнають важливість громадянської відповідальності та дотримання встановлених норм (наприклад, комендантської години, заборони смітити), що сприяє загальному порядку. З іншого боку, значна кількість також виступає за проактивну самодопомогу та ініціативи на рівні громади (наприклад, навчання першій допомозі, сусідські варти), особливо коли формальні системи сприймаються як неадекватні або повільні.

Це свідчить про прагматичний підхід, коли люди готові вживати прямих заходів для заповнення виявлених прогалин у забезпеченні безпеки.

Проєкт повинен інтегрувати обидва аспекти у своє навчання. Поряд із просуванням громадянської відповідальності, він також повинен надати мешканцям практичні навички та знання для самоорганізації та прямих дій, таких як *навчальні воркшопи з фізичної безпеки, алгоритми дій у небезпечних ситуаціях*.

Таблиця 5: ТОП-10 дій, які мешканці можуть вжити для підвищення безпеки

Категорія дій мешканців	Приклади конкретних дій	Кількість згадувань
Згуртування, підтримка одне одного	Бути активними, об'єднуватися, допомагати	-22%
Дотримання правил та законів	Не порушувати, виконувати правила безпеки, ПДД	-18%
Волонтерство, підтримка ЗСУ/ДСНС	Волонтерити, підтримувати військових	-12%
Самоорганізація, сусідські варти, патрулі, чати	Створення чатів, груп швидкого реагування, патрулювання	-10%
Відповідальність за тварин, екологія	Не викидати тварин, не смітити, не палити траву	-8%
Піклування про молодь, дітей, маломобільних		-7%
Інформування, повідомлення про ризики	Бути пильні, не мовчати, інформувати Поліцію	-6%
Навчання, підвищення обізнаності	Відвідувати тренінги, навчатися домедичної допомоги	-5%
Власний приклад, жити по совісті		-4%
Важко відповісти/нічого/не знаю		-8%

8.3. Парадокс проактивності: Громадянська дія як відповідь на інституційний вакуум

На перший погляд, численні приклади самоорганізації мешканців є свідченням високої громадянської активності та стійкості. Люди об'єднуються для гасіння пожеж, розбору завалів, встановлення відеоспостереження та патрулювання вулиць, що на перший погляд є позитивною тенденцією до колективних дій.

Однак глибший аналіз якісних відповідей змушує подивитися на це явище під іншим кутом. Часто проактивність громадян є не доповненням до роботи державних інституцій, а вимушеною заміною їхньої відсутності. Це явище можна назвати «Парадоксом проактивності»: чим менш ефективно працює держава на місцевому рівні, тим більше функцій змушені перебирати на себе громадяни.

Яскравим прикладом є свідчення мешканки Апостолівської ТГ: *«У 2022 році при наступі ворога на громаду. Від влади та поліції ніякої допомоги не було. Бо практично всі вони втікали у безпечні місця, приховуючи інформацію про реальну небезпеку для місцевих жителів. Лише ДСНС залишилися на своїх місцях та надавали допомогу. Жителі та місцеві фермери, підприємці будували захисні блок-пости та допомагали вивезти жителів у безпечне місце»*. Це не просто приклад співпраці — це історія про те, як громада взяла на себе функції оборони та цивільного захисту в умовах, коли офіційні структури (за винятком ДСНС) виявилися неспроможними.

Така проактивність є двогострим мечем. З одного боку, вона демонструє неймовірну здатність українського суспільства до самоорганізації та є запорукою його стійкості. З іншого боку, надмірне покладання на громадянську ініціативу може створювати небезпечні прецеденти:

Нормалізація бездіяльності влади: Якщо громадяни звикають самостійно вирішувати проблеми, які входять до компетенції муніципалітету чи поліції (наприклад, освітлення вулиць, ремонт доріг, громадський порядок), це дозволяє владі ухилятися від виконання своїх прямих обов'язків.

Вигорання активістів: Постійне навантаження на невелику групу активних громадян без системної підтримки призводить до їхнього емоційного та фізичного виснаження.

Формування непідзвітних структур: Самоорганізовані групи, хоч і є ефективними, можуть діяти поза формальними правовими рамками, що створює ризики зловживань та відсутності підзвітності.

Отже, стратегічна мета проєкту «Безпечні громади» повинна полягати не в тому, щоб просто заохочувати та перекладати відповідальність на громадян. Важливо каналізувати цю величезну енергію у створення стійких, формалізованих та підзвітних механізмів співпраці. Необхідно одночасно розбудовувати потенціал громадян (наприклад, через навчання) та адвокатувати інституційні реформи і належне бюджетне фінансування.

9. Кейс-стаді: Приклади успішних спільних дій

9.1. Ілюстративні наративи співпраці громади та влади

Опитування виявило численні приклади успішних спільних дій, які підкреслюють ефективність співпраці між мешканцями та владними структурами. Серед них:

Встановлення "лежачих поліцейських" та дорожніх знаків біля шкіл	● мешканці успішно відстоювали впровадження заходів зі зменшення швидкості руху транспорту, що покращило безпеку дітей
Допомога Поліції у вирішенні конфліктів та злочинів	● є приклади, коли Поліція ефективно реагувала на побутові суперечки, крадіжки чи інші кримінальні дії, що призводило до затримання злочинців
Реагування ДСНС на пожежі за допомогою громади	● успішні спільні зусилля з надзвичайними службами щодо гасіння пожеж, де мешканці активно допомагали
Спільні тренінги та зустрічі	● проведення освітніх ініціатив владою у співпраці зі школами, наприклад, з мінної безпеки
Ремонт доріг через співфінансування	● успішні партнерства між місцевою владою та мешканцями для покращення інфраструктури
Розв'язання проблеми безпритульних тварин	● успішні партнерства між місцевою владою та мешканцями для покращення інфраструктури

Рисунок 10. Приклади успішних спільних дій у громадах

Ці наративи є надзвичайно цінними, оскільки вони слугують конкретним доказом того, що співпраця може працювати навіть у складних умовах. Вони протидіють цинізму, що виникає через досвід *частково допомогли* або *не отримали допомоги*. Кожна історія успіху, незалежно від того, чи була вона ініційована мешканцями, чи владою, створює соціальний капітал, сприяє довірі між громадянами та інституціями та створює позитивний зворотний зв'язок, що заохочує подальшу участь. Вони демонструють, що *самозарадність* та *співпраця* – це не просто абстрактні поняття, а досяжні реалії.

9.2. Уроки, отримані з успішних ініціатив

Аналіз успішних випадків дозволяє виявити спільні теми, які роблять співпрацю ефективною. До них належать чітка комунікація, колективна адвокація (наприклад, колективні листи, петиції), спільна відповідальність (наприклад, співфінансування) та проактивна залученість як з боку мешканців, так і з боку влади.

Вивчаючи механізми цих успіхів, можна виявити відтворювані *найкращі практики* або *алгоритми співпраці*. Наприклад, повторний успіх *колективних звернень до місцевої влади* щодо вуличного освітлення або ремонту доріг свідчить про те, що організовані, єдині голоси громадян можуть ефективно впливати на муніципальні дії. Залучення ДСНС та Поліції до спільних тренінгів або швидкого реагування підкреслює важливість міцних каналів комунікації між відомствами та між громадянами і відомствами.

Проект повинен чітко кодифікувати ці отримані уроки у своїх навчальних модулях для громадських радників. Ці *алгоритми співпраці* можуть стати частиною "Порадника безпеки" або конкретного змісту воркшопів, надаючи практичні *дорожні карти* для нових ініціатив в інших громадах.

Таблиця 6: Зміни для безпечнішої громади,
вклад жителів у безпеку та успішні історії взаємодії мешканців та влади

Область	Основні проблеми та очікування	Дії мешканців (готовність/ініціатива)	Приклади успішної взаємодії
Вінницька	Освітлення, укриття, дороги, влада	Самоорганізація, волонтерство, чати	Чат для безпеки, розбір завалів із ДСНС
Волинська	Освітлення, прозорість влади, безпека на дорогах	Волонтерство, дотримання правил, самоорганізація	Громадські чати, підтримка ВПО, спільні патрулі
Дніпропетровська	Зміна влади, закінчення війни, укриття, освітлення, контроль тварин	Згуртування, дотримання правил, волонтерство, підтримка ЗСУ	Будівництво блокпостів, спільні чергування, офіцер безпеки у школі, гасіння пожеж із ДСНС, розбір завалів, виявлення ВНП
Донецька	Війна, безпека, укриття	Волонтерство, підтримка ЗСУ, згуртування	Будівництво укриттів, евакуація, спільна робота з ДСНС
Івано-Франківська	Освітлення, прозорість влади, безпека на дорогах	Волонтерство, дотримання правил, самоорганізація	Громадські чати, підтримка ВПО, спільні патрулі
Київська	Відновлення довіри до Поліції, відеонагляд, корупція	Самоорганізація, інформування, дотримання порядку	Встановлення камер, підтримка мало захищених, чати
Кіровоградська	Освітлення, укриття, прозорість влади	Дотримання правил, волонтерство, самоорганізація	Встановлення камер, підтримка мало захищених, патрулі
Миколаївська	Закінчення війни, укриття, медицина, увага до маломобільних, відеонагляд	Допомога одне одному, дотримання закону, піклування про дітей, волонтерство	Розбір завалів після обстрілів (мешканці+ДСНС), гасіння пожеж, облаштування укриттів, допомога постраждалим
Одеська	Освітлення, укриття, прозорість влади	Дотримання правил, волонтерство, самоорганізація	Встановлення камер, підтримка мало захищених, патрулі
Полтавська	Освітлення, прозорість влади, безпека дітей	Дотримання правил, самоорганізація, навчання	Встановлення камер, інформаційні кампанії, підтримка дітей
Хмельницька	Освітлення, укриття, прозорість влади	Дотримання правил, самоорганізація, волонтерство	Встановлення камер, громадські патрулі, допомога ВПО
Черкаська	Освітлення, відеонагляд, інфраструктура	Волонтерство, дотримання правил, участь у навчаннях	Спільні тренінги, громадські ініціативи, підтримка ЗСУ/ДСНС
Чернівецька	Інфраструктура (освітлення, тротуари), самоорганізація, патрулювання, співпраця з Поліцією	Самоорганізація (чати, патрулі), дотримання ПДР, навчання, волонтерство	Організація патрулювань, створення чатів, спільний пошук зниклих, волонтерство, інформування про ризики
Чернігівська	Війна, укриття, відновлення інфраструктури	Волонтерство, самоорганізація, підтримка один одного	Відновлення інфраструктури, спільні патрулі, допомога ДСНС

10. Додатковий зворотний зв'язок та рекомендації від мешканців

Мешканці надали різноманітний зворотний зв'язок, що включає як висловлення вдячності, так і скептицизм щодо впливу Проєктуу, а також заклики до більшої прозорості та підзвітності з боку влади. Серед конкретних запитів були прямі контактні дані представників Проєктуу, бажання отримувати більше інформації про організації/проєкти та прохання про регулярні оновлення результатів опитування.

Скептицизм (*не дуже вірю в дієвість такого проєкту, соціопити, зазвичай, ніяким чином ні на що не впливають*) відображає історію невиконаних обіцянок або сприйнятої бездіяльності. Однак одночасні запити на *регулярне інформування мешканців про результати подібних опитувань та наступні кроки, більше залучення самої громади до ухвалення рішень* та *відомості про різні організації проєкти* вказують на сильне, приховане бажання прозорості та справжньої, безперервної взаємодії. Мешканці хочуть бачити, що їхній внесок має значення і призводить до відчутних результатів.

Проєкт повинен вийти за рамки одноразових опитувань та воркшопів. Йому потрібна надійна, прозора комунікаційна стратегія, яка надає регулярні оновлення про прогрес, демонструє, як використовується зворотний зв'язок, та активно залучає громади до процесів прийняття рішень, а не лише до збору даних.

11. Комунікація в сфері безпеки на рівні громади

Комунікація – це не просто обмін інформацією. У сфері безпеки вона визначає, чи знатиме людина, як діяти в критичний момент, чи відчує себе почутою, чи буде довіряти системі. Саме завдяки зрозумілим меседжам, доступним каналам і сталій взаємодії між мешканцями, місцевою владою, службами безпеки та громадськими радниками вибудовується те, що ми називаємо «чутливістю громади до загроз» і «готовністю до дії».

11.1. Комунікаційні розриви: що заважає довірі та дієвості

У результатах опитування ми побачили одразу кілька тривожних симптомів. Частина респондентів прямо зазначала, що не знає, до кого звернутися у разі небезпечної ситуації. Інші – мали низький рівень довіри до безпекових структур або негативний досвід звернення. Але за цими цифрами стоїть ширша проблема – відсутність зрозумілої, стабільної комунікації на місцях.

Усе це призводить до парадоксальної ситуації: люди хочуть допомоги, але не знають, як її отримати; готові довіряти, але не мають досвіду ефективної взаємодії.

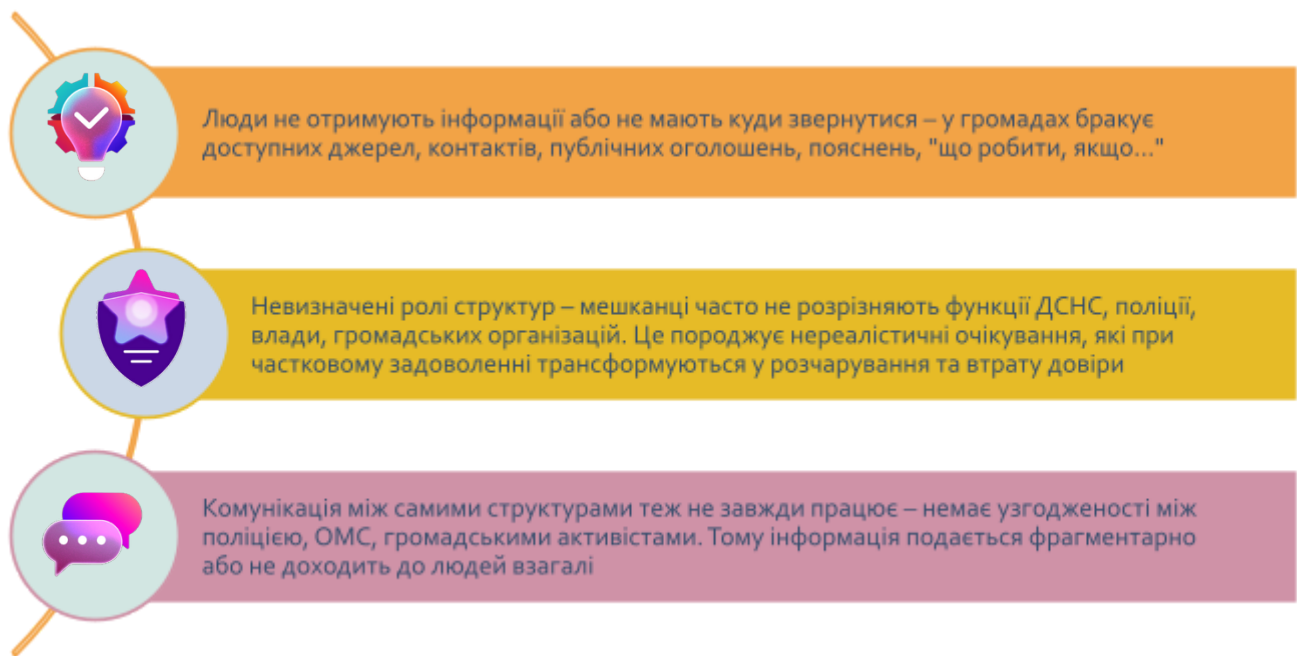

Рисунок 11. Основні причини відсутності довіри громадян до безпекових структур

11.2. Громадські радники – мости довіри в громадах

На цьому тлі особлива роль відводиться громадським радникам. Вони не мають офіційних повноважень, але мають найголовніше – довіру та близькість до людей. У багатьох випадках саме радники стають першими, хто пояснює, з ким треба говорити, куди писати заяву, до кого звертатися за допомогою чи захистом.

Роль радника – це більше, ніж просвіта. Це – переклад з "мови інструкцій" на "мову громади". Це – створення безпечного простору для запитань, які інакше залишаться без відповіді.

11.3. Що робити, коли неможливо зібрати людей? Альтернативи для "тихих" громад

Через війну або страх відповідальності, деякі громади відмовляються від проведення масових заходів, навіть якщо прямої заборони немає. Це серйозно ускладнює просвітницьку роботу. Але досвід громадських радників показує – завжди є вихід.

Ідея проста: безпека має бути не нав'язливою, а природною частиною життя громади.

Рисунок 12. Альтернативи проведенню масових заходів

11.4. Рекомендації: як покращити комунікацію на місцях

Рисунок 13. Комунікаційна взаємодія в громадах

Детальніші рекомендації наведено у додатку 4 до цього звіту.

12. Висновки та стратегічні рекомендації

12.1. Синтез ключових висновків

Аналіз опитування виявив багатогранну картину безпеки в українських громадах. Сприйняття безпеки є неоднозначним, але переважно помірним, що вказує на базовий рівень функціонування, але з наявністю значних занепокоєнь. Існує висока залежність від формальних безпекових служб (Поліції, ДСНС), проте досвід взаємодії з ними є різним, часто призводячи до *частково наданої* або *взагалі неотриманої* допомоги. Це створює парадокс довіри, де очікування не завжди відповідають реальності.

Водночас неформальні мережі (сусіди, друзі, родина) демонструють значну силу соціального капіталу, слугуючи важливою першою лінією підтримки. Виявлено критичні прогалини в обізнаності мешканців щодо контактних точок для звернення за допомогою. Пріоритети для покращення безпеки охоплюють як відчутні інфраструктурні потреби (освітлення, укриття, дороги), так і системні проблеми управління (корупція, підзвітність влади). Війна залишається всеосяжним фактором, що формує ці пріоритети та підкреслює нагальність розв'язання проблем, пов'язаних з фізичною безпекою.

Мешканці висловлюють сильну віру в колективні дії та готовність до самоорганізації, демонструючи значний потенціал для громадянської участі. Численні успішні приклади спільної роботи мешканців та влади слугують цінними моделями для майбутніх ініціатив, підтверджуючи, що співпраця може бути ефективною. Проте, загальний скептицизм щодо впливу опитувань та проєктів підкреслює критичну потребу в прозорості та постійній, двосторонній комунікації для побудови довіри та сталої залученості.

12.2. Відповідність цілям проєкту "Безпечні громади"

Виявлені результати опитування повністю підтверджують та посилюють цілі Проєкту. Вони підкреслюють нагальну потребу у зміцненні самозарадності та стійкості громад, покращенні взаємодії з ОМС та безпековими структурами, а також у розробці ефективних алгоритмів дій у небезпечних ситуаціях.

Зокрема, висновки опитування акцентують на необхідності:

- Цілеспрямованого навчання з фізичної безпеки та алгоритмів дій.
- Посилення механізмів ефективної взаємодії з ОМС та безпековими структурами.
- Використання та зміцнення неформальних громадських мереж.
- Пріоритетного розв'язання інфраструктурних проблем (освітлення, укриття) та подолання проблем управління (корупція, підзвітність).

12.3. Дієві рекомендації для впровадження проєкту та розробки політики

На основі проведеного аналізу, пропонується низка стратегічних рекомендацій, спрямованих на максимізацію впливу проєкту "Безпечні громади" та сприяння сталому покращенню безпеки на місцевому рівні:

РЕКОМЕНДАЦІЯ 1. ПРІОРИТЕЗУВАТИ БАЗОВУ ІНФРАСТРУКТУРУ ТА ПОСЛУГИ

Вуличне освітлення, укриття та якість доріг є постійними основними проблемами безпеки, висловленими мешканцями. Це відчутні, базові потреби, які безпосередньо впливають на щоденне сприйняття безпеки та фізичний захист. Розв'язання цих питань може принести негайні, видимі покращення та побудувати довіру. Тому необхідно адвокатувати та сприяти реалізації проєктів, спрямованих на покращення вуличного освітлення, забезпечення доступних та добре обладнаних укриттів, а також розв'язання критичних проблем дорожньої інфраструктури. Громадські радники повинні бути підготовлені до ініціювання та моніторингу таких проєктів, можливо, через партисипативне бюджетування або колективні звернення до місцевої влади. Це безпосередньо підтримує аспект **фізичної безпеки** воркшопів Проєкту.

РЕКОМЕНДАЦІЯ 2. ЗМІЦНИТИ ВЗАЄМОДІЮ МІЖ ФОРМАЛЬНИМИ ТА НЕФОРМАЛЬНИМИ СТРУКТУРАМИ БЕЗПЕКИ

Існує висока залежність від формальних служб (Поліції, ДСНС), але результати взаємодії є неоднозначними, водночас неформальні мережі (сусіди/друзі) також мають вирішальне значення. Подолання розриву між очікуваннями суспільства та фактичним наданням послуг, а також формалізація ролі неформальної підтримки є життєво важливими для всебічної безпеки. Для формальних структур: зосередити навчання громадських радників на ефективній комунікації та адвокації з Поліцією та ДСНС для покращення оперативності та підзвітності. Розробити механізми зворотного зв'язку для мешканців щодо якості послуг. Для неформальних мереж: сприяти створенню груп сусідської варти, громадських чатів та мереж взаємодопомоги. Сприяти навчанню базовій першій допомозі та мінній безпеці на рівні громади. Це безпосередньо підтримує механізми взаємодії з ОМС та безпековими структурами та алгоритми дій Проєкту.

РЕКОМЕНДАЦІЯ 3. БОРОТИСЯ З ІНФОРМАЦІЙНОЮ АСИМЕТРІЄЮ ТА БУДУВАТИ ДОВІРУ ЧЕРЕЗ ПРОЗОРИСТЬ

Значний відсоток респондентів не знає, до кого звернутися, а також існує скептицизм щодо впливу проєкту, але є бажання прозорості. Відсутність інформації та недовіра підривають ефективне реагування на кризи та залученість громади. Тому необхідно впроваджувати надійні кампанії з інформування громадськості щодо контактів для надзвичайних ситуацій та місцевих ресурсів безпеки. Створити чіткі, доступні та регулярні канали комунікації (наприклад, місцеві Telegram-групи, громадські зустрічі) для обміну оновленнями проєкту, результатами опитувань та демонстрації того, як зворотний зв'язок мешканців призводить до дій. Надати пріоритет публічним онлайн-зустрічам та медіапублікаціям як ключовим інструментам прозорості. Це підтримує ефективну комунікацію та сильну інформаційну політику проєкту.

РЕКОМЕНДАЦІЯ 4: РОЗШИРИТИ МОЖЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКИХ РАДНИКІВ ЯК КАТАЛІЗАТОРІВ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Мешканці висловлюють сильне бажання змінити місцеве керівництво, боротися з корупцією та підвищити підзвітність влади. Сприйняті недоліки в управлінні розглядаються як першопричини проблем безпеки. Тому необхідно надати громадським радникам поглиблені знання про інструменти громадської участі та права людини, щоб вони могли ефективно моніторити дії місцевої влади, відстоювати прозорість у бюджетуванні (наприклад, розподіл коштів на ініціативи з безпеки) та вимагати підзвітності від посадових осіб. Підтримувати їхні зусилля з організації колективних звернень та участі в місцевих органах прийняття рішень. Це є центральним елементом ролі громадського радника та інструментів громадської участі Проєкту.

РЕКОМЕНДАЦІЯ 5: ВИКОРИСТОВУВАТИ ТА ДОКУМЕНТУВАТИ ІСТОРІЇ УСПІХУ

Існує багато прикладів успішних спільних дій. Історії успіху є потужними мотиваторами та надають відтворювані моделі. Тому необхідно систематично збирати, документувати та широко розповсюджувати детальні кейс-стаді успішної співпраці між громадою та владою. Ці наративи слід інтегрувати в усі комунікаційні матеріали проєкту та навчальні модулі, щоб надихати та скеровувати майбутні ініціативи. Це відповідає обговоренню успішних кейсів безпеки та підвищенню обізнаності через медіа-публікації Проєкту.

13. Додатки до звіту

1. Області та громади, респонденти з яких взяли участь в опитуванні

 – позначено області та/або громади, які не було включено до аналізу та порівняння

 – позначено області та/або громади, включені до аналізу та порівняння

Області	Респондент и	Громади	Респондент и
Вінницька область	163	Вінницька міська ТГ	2
		Козятинська міська ТГ	52
		Крижопільська селищна ТГ	1
		Піщанська селищна ТГ	98
		Студенянська сільська ТГ	9
		Тульчинська міська ТГ	1
Волинська область	52	Рожищенська міська ТГ	52
Дніпропетровська область	139	Апостолівська міська ТГ	50
		Васильківська селищна ТГ	1
		Дніпровська міська ТГ	35
		Кам'янська міська ТГ	36
		Криворізька міська ТГ	6
		Криничанська селищна ТГ	2
		Любимівська сільська ТГ	2
		Магдалинівська селищна ТГ	1
		Межівська селищна ТГ	2
		Могилівська сільська ТГ	1
		Новоолександрівська сільська ТГ	1
		Новопавлівська сільська ТГ	1
		Першотравневська сільська ТГ	1
Донецька область	74	Краматорська міська ТГ	74
Закарпатська область	2	Берегівська міська ТГ	1
		Виноградівська міська ТГ	1
Запорізька область	2	Запорізька міська ТГ	2
Івано-Франківська область	105	Богородчанська селищна ТГ	6
		Галицька міська ТГ	1
		Івано-Франківська міська ТГ	52
		Калуська міська ТГ	41
		Новицька сільська ТГ	2
		Солотвинська селищна ТГ	1
		Старобогородчанська сільська ТГ	1
		Угринівська сільська ТГ	1
Київська область	112	Бориспільська міська ТГ	2
		Борщагівська сільська ТГ	1
		Бучанська міська ТГ	11
		Ірпінська міська ТГ	44

		місто Київ	6
		Феодосіївська сільська ТГ	48
Кіровоградська область	158	Великосеверинівська сільська ТГ	1
		Катеринівська сільська ТГ	1
		Кропивницька міська ТГ	97
		Первозванівська сільська ТГ	3
		Приютівська селищна ТГ	56
Львівська область	1	Львівська міська ТГ	1
Миколаївська область	285	Баштанська міська ТГ	35
		Кам'яномостівська сільська ТГ	1
		Костянтинівська сільська ТГ	1
		Кривоозерська селищна ТГ	72
		Миколаївська міська ТГ	100
		Новобузька міська ТГ	25
		Новоодеська міська ТГ	47
		Первомайська міська ТГ	4
Одеська область	96	Знам'янська сільська ТГ	53
		Одеська міська ТГ	43
Полтавська область	244	Гребінківська міська ТГ	1
		Диканська селищна ТГ	1
		Карлівська міська ТГ	1
		Кобеляцька міська ТГ	20
		Комишнянська міська ТГ	1
		Ланнівська селищна ТГ	1
		Мачухівська сільська ТГ	1
		Машівська селищна ТГ	2
		Новосанжарська селищна ТГ	3
		Новоселівська сільська ТГ	2
		Петрівсько-Роменська сільська ТГ	1
		Полтавська міська ТГ	201
		Семенівська селищна ТГ	3
		Скороходівська селищна ТГ	2
		Терешківська сільська ТГ	1
		Щербанівська сільська ТГ	3
Сумська область	2	Кролевецька міська ТГ	1
		Сумська міська ТГ	1
Тернопільська область	18	Бережанська міська ТГ	1
		Бучацька міська ТГ	3
		Великобerezовицька селищна ТГ	9
		Золотопотіцька селищна ТГ	1
		Тернопільська міська ТГ	2
		Трибухівська сільська ТГ	2
Харківська область	2	Валківська міська ТГ	1
		Золочівська селищна ТГ	1
Херсонська область	13	Високопільська селищна ТГ	13

Хмельницька область	102	Волочиська міська ТГ	1
		Городоцька міська ТГ	1
		Гуменецька сільська ТГ	1
		Дунаєвецька міська ТГ	1
		Жванецька сільська ТГ	1
		Кам'янець-Подільська міська ТГ	83
		Орининська сільська ТГ	1
		Сатанівська селищна ТГ	1
		Слобідсько-Кульчієвецька сільська ТГ	1
		Старокостянтинівська міська ТГ	1
		Староушицька селищна ТГ	1
		Хмельницька міська ТГ	7
		Чемеровецька селищна ТГ	2
Черкаська область	105	Бобрицька сільська ТГ	1
		Канівська міська ТГ	47
		Михайлівська сільська ТГ	56
		Смілянська міська ТГ	1
Чернівецька область	52	Вижницька міська ТГ	50
		Чернівецька міська ТГ	2
Чернігівська область	112	Новгород-Сіверська міська ТГ	110
		Чернігівська міська ТГ	2
Загальний результат			1839

2. Порівняльна матриця профілів безпеки громад

Громада	Середня оцінка безпеки	Ключова загроза (з якісних відповідей)	Пріоритетне рішення (з якісних відповідей)	Індекс проактивності (оцінка)	Індекс недовіри до влади (оцінка)
Апостолівська ТГ	2,8	Недієздатність влади та поліції, відсутність захисту	Зміна влади, самоорганізація (блокпости)	Високий	Дуже високий
Баштанська міська ТГ	2,9	Наслідки обстрілів, відсутність укриттів	Закінчення війни, розбір завалів	Високий	Середній
Вижницька міська ТГ	3,7	Порушення громадського порядку (мотоцикли), безпритульні тварини	Патрулювання, створення груп реагування, інфраструктура	Високий	Низький
Дніпровська міська ТГ	3,0	Корупція, бюрократія, погані дороги	Зміна влади, встановлення камер, облаштування укриттів	Середній	Високий
Знам'янська сільська ТГ	3,7	Пожежі, погані дороги, відсутність укриттів	Згуртованість, самоорганізація при пожежах	Дуже високий	Середній
Івано-Франківська міська ТГ	2,6	Зміна влади, відсутність укриттів, недовіра	Самоорганізація, згуртованість	Високий	Високий
Ірпінська міська ТГ	3,1	Корупція, недовіра до влади, наслідки окупації	Зміна влади, самоорганізація (патрулі)	Високий	Високий
Калуська міська ТГ	3,1	Відсутність укриттів, недовіра до влади, безпритульні собаки	Зміна влади, облаштування укриттів, самоорганізація	Середній	Високий
Кам'янець-Подільська міська ТГ	3,6	Інфраструктура (освітлення, дороги), безпека дітей	Створення чатів з поліцією, встановлення камер, громадські патрулі	Високий	Низький

Кам'янська міська ТГ	2,1	Корупція, злочинність, бездіяльність влади	Зміна влади, озброєння, самоорганізація	Середній	Дуже високий
Канівська міська ТГ	3,1	Корупція, недовіра до влади, безпритульні тварини	Зміна влади, встановлення камер, самоорганізація	Середній	Високий
Кобеляцька міська ТГ	3,5	Інфраструктура (освітлення)	Покращення комунікації, спільні дії з владою	Середній	Низький
Козятинська міська ТГ	3,4	Інфраструктура (дороги, тротуари), війна	Створення ініціативних груп, співпраця з поліцією	Середній	Низький
Краматорська міська ТГ	2,7	Війна, обстріли, відсутність укриттів	Створення безпекових центрів, навчання, згуртованість	Дуже високий	Середній
Кривоозерська селищна ТГ	3,7	Недовіра до поліції, інфраструктура (дороги, камери)	Перевибори, самозахист, встановлення камер	Високий	Високий
Кропивницька міська ТГ	3,3	Інфраструктура (укриття, освітлення), безпритульні собаки	Створення чатів, колективні звернення, самоорганізація	Середній	Середній
Миколаївська міська ТГ	3,2	Війна, відсутність укриттів, корупція	Будівництво укриттів, згуртованість	Високий	Середній
Михайлівська сільська ТГ	3,1	Відсутність голови громади, інфраструктура	Дотримання законів, волонтерство	Середній	Середній
Новгород-Сіверська міська ТГ	2,5	Війна, оборона, корупція, бездіяльність влади	Зміна влади, укріплення, самоорганізація	Середній	Дуже високий
Новобузька міська ТГ	2,4	Наслідки обстрілів, війна	Розбір завалів, підтримка одне одного	Високий	Середній
Новоодеська міська ТГ	2,8	Бездіяльність влади та поліції, корупція	Зміна влади, самоорганізація, ігнорування	Низький	Дуже високий

Одеська міська ТГ	3,2	Корупція, відсутність укріплень, недовіра до влади	Зміна влади, згуртованість, дотримання законів	Середній	Високий
Піщанська селищна ТГ	3,2	Недовіра до влади, корупція, інфраструктура (камери)	Зміна влади, самоорганізація, контроль за владою	Високий	Дуже високий
Полтавська міська ТГ	3,0	Корупція, недовіра до влади, інфраструктура (укриття)	Зміна влади, самоорганізація, волонтерство	Середній	Високий
Приютівська селищна ТГ	4,0	Безпритульні тварини, інфраструктура (укриття, дороги)	Співпраця з владою, підтримка ВПО	Середній	Низький
Рожищенська міська ТГ	3,3	Інфраструктура (дороги, освітлення), безпритульні тварини	Колективні звернення, співфінансування	Середній	Низький
Феодосіївська сільська ТГ	2,9	Незаконна забудова, корупція, бездіяльність влади	Створення муніципальної варті, протести, самоорганізація	Високий	Дуже високий

Примітка: Індeksi проактивності та недовіри є експертними оцінками, що базуються на частоті та інтенсивності відповідних коментарів у вихідних даних.

Ця матриця дозволяє швидко оцінити ситуацію в кожній громаді та визначити, який тип втручання буде найбільш доцільним: десь необхідно починати з базового відновлення довіри до влади, а десь — одразу підтримувати вже існуючі потужні громадські ініціативи.

3. Каталог готових рішень для впровадження в громадах

Цей каталог є портфоліо структурованих, доказових ініціатив. Кожен модуль містить опис, покроковий план реалізації, необхідні ресурси та потенційні виклики.

Модуль 1: «Сусідська Варта 2.0» – Цифрова трансформація громадського патрулювання

Опис: Модернізована версія традиційної сусідської варти, що інтегрує цифрові інструменти для підвищення оперативності та координації. Ця ініціатива є прямою відповіддю на пропозиції мешканців «Створити групи швидкого реагування, дружини чи чат-спільноти (наприклад, у Viber/Telegram)».

- **Кроки реалізації:**
 - Ініціація: Активний мешканець або група створюють закритий чат (Viber, Telegram) для своєї вулиці, будинку чи мікрорайону.
 - Залучення: До чату запрошуються сусіди та, що критично важливо, місцевий поліцейський офіцер громади.
 - Розробка протоколів: Учасники спільно розробляють прості правила: що вважається підозрілою активністю, як швидко та чітко передавати інформацію (фото, час, місце), хто і як контактує з поліцією.
 - Навчання: Організація зустрічі з поліцейським офіцером для проведення інструктажу щодо юридичних меж дій громадян (що можна, а що ні), правил безпеки та ефективної комунікації.
 - Діяльність: Обмін інформацією про підозрілих осіб, залишені речі, порушення порядку. У разі потреби – організація спільних патрулювань за узгодженим графіком.
- **Ресурси:** Смартфони, активний лідер-модератор, співпраця з поліцейським офіцером громади.
- **Виклики:** Ризик перетворення чату на місце для пліток, необхідність постійної модерації, можливість хибних тривог.

Модуль 2: Громадські аудити безпеки та Бюджет участі

Опис: Формалізований процес, що дозволяє мешканцям систематично виявляти безпекові проблеми в інфраструктурі та адвокатувати їх вирішення через місцеві бюджетні програми. Це перетворює скарги на кшталт «Освітлення вулиць» або «Ремонт доріг» на конкретні проєктні заявки.

- **Кроки реалізації:**
 - Формування команди: Створення ініціативної групи для проведення аудиту безпеки певного району.
 - Розробка чек-листа: Команда розробляє простий чек-лист для оцінки: якість освітлення, стан тротуарів, наявність «сліпих зон», занедбані будівлі, небезпечні перехрестя.
 - Проведення аудиту: Учасники проходять визначеним маршрутом (вдень та ввечері), фіксуючи проблеми на фото та наносячи їх на карту.
 - Підготовка звіту: Команда готує короткий звіт з візуалізацією проблем та пропозиціями щодо їх вирішення.
 - Адвокація: Звіт презентується місцевій владі. На його основі готується проєктна заявка для подання на конкурс «Бюджету участі» або іншої місцевої програми.
- **Ресурси:** Волонтерський час, смартфони для фотофіксації, доступ до інформації про місцеві бюджетні програми.
- **Виклики:** Бюрократичні перепони з боку влади, конкуренція з іншими проєктами в рамках бюджету участі.

Модуль 3: Добровільні безпекові формування – Муніципальна варта та ДФТГ

Опис: Створення формалізованих, підзвітних громадських формувань для охорони порядку, що є відповіддю на запит «вернуть патрулі і добровільні формування для чергування».

Модель А: Муніципальна варта

Суть: Структурний підрозділ або комунальне підприємство при органі місцевого самоврядування, що фінансується з місцевого бюджету. Співробітники вarti мають чітко визначені повноваження (контроль за благоустроєм, паркуванням, незаконною торгівлею, охорона комунального майна) та діють у тісній взаємодії з поліцією.

Переваги: Стабільне фінансування, чіткий юридичний статус, підзвітність місцевій раді.

Модель Б: Добровольчі формування територіальних громад (ДФТГ)

Суть: Воєнізовані підрозділи, що створюються для участі в національному спротиві. Хоча їхні основні завдання пов'язані з обороною, закон передбачає їхню участь у заходах з підтримання порядку в мирний час та в особливий період у співпраці з Силами ТрО та Нацполіцією.

Переваги: Висока мотивація учасників, наявна структура, можливість залучення до охорони порядку в умовах воєнного стану.

- Кроки реалізації (загальні):
 - Ініціація: Громадське обговорення та прийняття рішення місцевою радою про створення відповідного формування.
 - Розробка положення: Затвердження статуту, що визначає завдання, повноваження, порядок фінансування та підзвітності.
 - Набір та перевірка: Відбір кандидатів за чіткими критеріями (вік, стан здоров'я, відсутність судимостей).
 - Навчання та оснащення: Проведення базової підготовки (юридична, тактична, перша допомога) та забезпечення необхідним спорядженням.
- Ресурси: Політична воля місцевої влади, бюджетне фінансування, приміщення, спорядження, кваліфіковані інструктори.
- Виклики: Ризик політизації, перевищення повноважень, потреба у значному фінансуванні та чіткому правовому регулюванні.

4. Стратегічні комунікації для розширення можливостей громади

Формування повідомлення: ключові наративи та цільові аудиторії

Ефективна комунікація вимагає адаптації повідомлень до кожної цільової аудиторії, враховуючи її потреби, побоювання та мотивацію.

Аудиторія 1: Мешканці громад

- **Ключове повідомлення:** «Ваш голос почуто, а ваша активність є ключем до безпечнішої громади. Ви не самотні у своєму прагненні до змін. Цей звіт підтверджує, що ваші проблеми є реальними, а ваші ідеї — дієвими. Ось перевірені інструменти та історії успіху ваших сусідів, які допоможуть вам організуватися та досягти результатів».
- **Тон:** Підтримуючий, що надає можливості, орієнтований на дію.
- **Мета:** Валідизувати досвід мешканців, надихнути на колективні дії, надати практичні інструменти.

Аудиторія 2: Органи місцевого самоврядування (ОМС)

- **Ключове повідомлення:** «Існує значний дефіцит довіри, який перешкоджає ефективному управлінню та мобілізації ресурсів громади. Водночас, мешканці демонструють чітку готовність до партнерства у вирішенні конкретних проблем. Цей звіт надає дорожню карту для відновлення довіри через спільні дії за пріоритетами, визначеними самими громадянами».
- **Тон:** Конструктивний, заснований на даних, орієнтований на партнерство.
- **Мета:** Продемонструвати проблему недовіри як перешкоду для розвитку, запропонувати співпрацю як шлях до підвищення легітимності та ефективності.

Аудиторія 3: Національна поліція та ДСНС

- **Ключове повідомлення:** «Громадяни бачать у вас ключові опори безпекової екосистеми. ДСНС користується надзвичайно високим рівнем довіри, що є цінним ресурсом. Для поліції існують як виклики, так і можливості для зміцнення зв'язків з громадою. Цей звіт висвітлює сфери, де покращення комунікації та співпраці може значно підвищити результативність та зміцнити довіру».
- **Тон:** Поважний, колаборативний, зосереджений на операційному вдосконаленні.
- **Мета:** Підсилити позитивний імідж ДСНС, надати поліції конструктивний зворотний зв'язок для покращення взаємодії з громадою.

Багатоканальний план поширення інформації

Для максимального охоплення та впливу необхідно використовувати різноманітні канали та формати комунікації, адаптовані до кожної аудиторії.

- **Для мешканців:**
 - **Канали:** Локальні групи у Facebook та Viber, сторінки громадських організацій, місцеві ЗМІ (газети, онлайн-видання), дошки оголошень у громадських місцях (ЦНАПи, бібліотеки, школи).
 - **Формати:** Серія коротких, візуально привабливих інфографік («5 кроків до створення Сусідської варти», «Як подати проєкт на Бюджет участі»), короткі відео з історіями успіху від мешканців інших громад, публічні презентації та обговорення результатів дослідження.
- **Для органів місцевого самоврядування:**
 - **Канали:** Офіційні листи, персональні зустрічі, засідання профільних комісій місцевих рад.
 - **Формати:** Короткий аналітичний бриф (policy brief) на 2-3 сторінки з ключовими висновками та конкретними рекомендаціями. Закриті брифінги для голів громад та депутатського корпусу для конструктивного обговорення даних без публічного тиску.
- **Для медіа:**

- **Канали:** Національні та регіональні інформаційні агенції, телеканали, онлайн-видання.
- **Формати:** Прес-реліз з акцентом на найцікавіших висновках (наприклад, «Нове дослідження: українці в разі небезпеки більше довіряють сусідам, ніж владі»). Пропозиція ексклюзивних матеріалів та коментарів експертів для журналістів.

Для систематизації комунікаційної діяльності пропонується наступна матриця планування.

Матриця комунікаційного плану

Цільова аудиторія	Ключове повідомлення	Основні канали	Ключовий показник ефективності (KPI)	Бажаний результат
Мешканці громад	Ваша активність — ключ до безпеки. Ось інструменти для дій.	Соціальні мережі, місцеві ЗМІ, публічні заходи	Кількість завантажень посібників, кількість створених ініціативних груп, охоплення публікацій	Підвищення рівня самоорганізації та реалізація щонайменше 10 нових безпекових ініціатив у громадах-учасниках протягом року.
ОМС	Існує криза довіри. Партнерство з громадою — шлях до її вирішення.	Офіційні зустрічі, аналітичні брифи, робочі групи	Кількість громад, що впровадили рекомендовані механізми (напр., Бюджет участі), кількість спільних проєктів	Інтеграція щонайменше 2-3 запропонованих рішень у місцеві програми розвитку або безпеки у 50% громад-учасниць.
Національна поліція, ДСНС	Громадяни цінують вашу роботу і готові до тіснішої співпраці.	Робочі зустрічі, спільні тренінги, офіційні листи	Кількість проведених спільних навчань, кількість поліцейських офіцерів, долучених до чатів «Сусідської варти»	Розробка та підписання меморандумів про співпрацю між громадськими формуваннями та місцевими відділками поліції у 5 громадах.
Національні медіа та донори	Громадянська стійкість є відповіддю на інституційну слабкість. Підтримка низових ініціатив — найефективніша інвестиція в безпеку.	Прес-релізи, експертні колонки, звіти для донорів	Кількість публікацій у ЗМІ, кількість запитів на додаткову інформацію від донорських організацій	Залучення додаткового фінансування для масштабування проєкту та підвищення обізнаності про проблеми громадської безпеки на національному рівні.